

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Första Kammaren. N:o 25.

Lördagen den 23 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Anmälles och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

n:o 65, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

n:o 67, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående de kongl. teatrarne;

n:o 69, i anledning af Riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896;

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark och virke från kronoparker till sanatorier; och

n:o 71, i anledning af väckta motioner om anslag för åstadkommande af ett sanatorium i södra delen af Sverige;

bevillningsutskottets memorial och betänkanden:

n:o 22, i anledning af återremiss af utskottets memorial n:o 18, angående stämpelafgift för check;

n:o 23, i anledning af återremiss af punkterna 19—22 af utskottets betänkande n:o 15, i anledning af väckta motioner om ändringar i tullbevillningen;

n:o 24, i anledning af väckt motion om nedsättning af tullen å melass;

n:o 25, i anledning af väckta motioner om ändring af bestämmelserna rörande postbevillningen; och

n:o 26, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående arfvodet för kontroll vid denaturering af brännvin; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Föredrogs, men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarna konstitutionsutskottets den 19 och 20 innevarande månad bordlagda memorial n:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 16 i denna månad bordlagda memorial n:o 63, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande viss del af utskottets utlåtande n:o 50, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, dels ock åtta med anledning af berörda proposition afgifna motioner.

*Sammanjemk-
ningsförslag
i fråga om den
kommunala
rösträtten
på landet.*

Punkten 1.

Herr Lundström: Såsom synes af utskottets betänkande, har jag icke kunnat instämma i det slut, hvartill utskottet kommit,

utan deremot afgifvit min reservation. Inom utskottet biträdde jag den mening, att kamrarnes olika beslut icke kunde föranleda sammanjemkning. Då Första Kammaren beslutit inskränkning af aktiebolags rösträtt till en tjugonedel af kommunens fyrktal, med undantag för jordbruksfastighet, men kammaren tillika afslagit alla de motioner, deri yrkats en inskränkning i rösträtten för öfrigt, samt Andra Kammaren visserligen biträdt det af Första Kammaren fattade beslutet, men tillika beslutit en inskränkning till en tiondedel för alla andra beskattningsföremål med ett maximum af rösträtt för tusen fyrkar, så förefaller det mig omöjligt att åstadkomma en sammanjemkning mellan Första Kammarens beslut i afseende å aktiebolags rösträtt och Andra Kammarens beslut, som derutöfver går i en helt annan riktning. Men äfven om denna min mening icke skulle anses fullt riktig, utan utskottet anses hafva bort göra försök till en sammanjemkning, så förefaller det mig, som om utskottets förslag i det hänseendet icke inneburit en riktig sammanjemkning. Det har alltför långt aflägsnat sig från det af Första Kammaren fattade beslutet. Jag torde icke här närmare behöfva genomgå skiljaktigheterna, men det är klart, att ett bifall dertill skulle innebära en inskränkning så stor, att Första Kammaren väl aldrig tänkt gå så långt. Det borde åtminstone hafva varit ett medlingsförslag. Inom utskottet framställdes också ett sådant medlingsförslag, afseende, att bolags rösträtt skulle inskränkas till en tjugonedel, såsom båda kamrarne beslutit, men att för alla öfriga beskattningsföremål rösträtten skulle inskränkas till en femtedel och att, vid val af elektor till landstingsmän, rösträtten skulle vara oinskränkt. Detta föreföll mig vara ett inom utskottet antagligt sammanjemkningsförslag, ehuru jag för min del inom kammaren icke kunnat gå in derpå. Jag står nemligen qvar på samma ståndpunkt, som Första Kam-maren intog, då Kongl. Maj:ts proposition första gången var före, en ståndpunkt, som lagutskottet då äfven biträdt, nemligen den, att jag ansåg, att med förslag om rösträttsfrågans lösning *i dess helhet* borde anstå *vi* atbidan på den utgång, som frågan om ändrade grunder för den kommunala beskattningen erhåller.

Då jag således icke kan biträda det nu framställda sammanjemkningsförslaget, anhåller jag att få yrka afslag på detsamma.

Grefve von Hallwyl: Jag ärnar icke taga kammarens dyrbara tid i anspråk med något långt föredrag, men jag kan icke underlåta att yttra några ord i denna för hela Sveriges framtid så viktiga fråga.

Jag tror icke, att det skall finnas många bland oss, som vilja vara med om att, med anslutning till utskottets förslag, bidra till att allt efter hand omgestalta Första Kammarens samhällsbevarande ställning, som vilja vara med om att taga det första lilla steget på den väg, som så småningom komme att föra oss till samma samhällsvådliga statsskick, som vi kunna iakttaga i Frankrike och

Sammanjemkningsförslag
i fråga om den
kommunala
rösträtten
på landet.
(Forts.)

Sammanjemkningsförslag i fråga om den kommunala rösträtten på landet.
(Forts.)

andra länder, der den personliga friheten allt mer och mer underkufvas och der den sociala frihetens glänsande spira dominerar, men tillika äfven demoraliserar hela samhället. Jag frågar, om det intellektuella, kommersiella och framför allt det moraliska lifvet verkligen gjort framsteg i dessa länder, der den verkliga friheten är kufvad, men hvar deremot afundsamhetens och missbelåtenhetens andar släppts lösa? Har verkligen frihetens, belåtenhetens och lyckans gudinna gjort insteg i dessa länder? Nej, tvärt om. I stället hafva de skaffat sig en representation, för hvilken hela landet måste skämmas, representanter, hvilka icke nöja sig med att slunga endast grofheter, utan äfven bläckhorn, stolar m. m. i ansigtet på hvarandra. Jag hyser dock ännu den fasta förhoppningen, att Riksdagens Första Kammare fortfarande måtte komma att hålla fanan högt, när det gäller att bevara grundpelarne för gamla Sveriges lyckliga samhällsskick.

Jag yrkar afslag å utskottets förslag.

Herr Fröberg: Jag har icke heller kunnat biträda det af lagutskottet framställda sammanjemkningsförslaget, och detta af det skäl, att jag anser, att det hvilar på origtig grund. Det är visserligen sant, att Första Kammarens beslut fått sitt fulla erkännande i förslaget, men derjemte har utskottet, i enlighet med Andra Kammarens beslut, föreslagit den inskränkning för öfriga beskattningsföremål, att icke någon skulle få utöfva rösträtt för mer än en tiondedel af kommunens hela fyrktal.

Jag får fästa uppmärksamheten på, att vid denna riksdag flera motioner voro i Andra Kammaren väckta i sådant syfte, att röstetalet skulle begränsas så, att ej någon finge rösta för mer än en tiondedel af kommunens hela fyrktal, men att såväl lagutskottet afstyrkte dessa framställningar som äfven denna kammare biföll lagutskottets afstyrkande förslag. Alltså afslogos alla förslag om den ifrågasatta reduktionen af röstetalet till en tiondedel.

Efter detta trodde jag icke, det skulle komma på tal vid en sammanjemkning af kamrarnes beslut något förslag om en sådan redan afslagen inskränkning, utan förestälde mig, att denna endast skulle afse aktiebolags rösträtt, i fråga hvarom kamrarne stannat i olika beslut, och att en sådan »sammanjemkning» icke skulle gå ut på annat än en hemställan från utskottet, att antingen Första Kammaren skulle frånträda sitt beslut härutinnan och acceptera medkammarens eller tvärt om. Men skulle något afseende hafva fästats vid Andra Kammarens beslut beträffande begränsningen till en tiondedel, så skulle väl, om man öfver hufvud kunde tala om en sammanjemkning, deraf hafva bort framgå icke en tiondedel utan en femtedel. Då så emellertid icke skett, utan utskottet i en hastig vändning och utan föregående undersökning eller närmare behandling föreslagit denna begränsning till en tiondedel, har det enligt mitt förmenande fullkomligt missförstått betydelsen af hvad som bort föreslås för vin-

nande af sammanjemkning emellan kamrarnes olika beslut. Jag kan icke föreställa mig, att Första Kammaren skall vilja gå in på lagutskottets förslag och sålunda fråntråda sitt en gång fattade beslut, helst som detta förslag, om det blefve lag, komme att till sin innebörd väsentligen förändra denna kammares sammasättning, och jag är öfvertygad om, att de kommunala angelägenheterna deraf skulle röna ett menligt inflytande.

Sammanjemkningsförslag i fråga om den kommunala rösträtten på landet.
(Forts.)

Enligt det statsrådsprotokoll, som finnes bifogadt den kongl. propositionen i ämnet, har statsrådet och chefen för civildepartementet yttrat, bland annat, att han ansåg, att med vidare ändringar i den kommunala rösträtten än den då ifrågasatta borde anstå i afbiden på den utgång, den under komitéberedning varande kommunala beskattningsfrågan erhöles. Häri ser jag ett ytterligare skäl för kammaren att icke biträda utskottets förslag, då så viktiga förändringar som denna torde böra framgå ur ett af regeringen framlagdt förslag.

Jag får upprigtigt bekänna, att jag principiellt icke hade varit emot en förändring i den kommunala rösträtten, äfven om denna gått så långt, att, såsom inom utskottet föreslogs, en inskränkning, förutom vid val, till en femtedel bestämts i stället för en tiondedel och Första Kammarens beslut för öfrigt bibehållits.

Ett sådant förslag är emellertid nu icke framlagdt, och i ärendets nuvarande skick kan jag således icke anhålla om annat än afslag å det föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Herr Dickson: Då kamrarne stannat i olika beslut och en sammanjemkning af de skiljaktiga besluten skall ifrågakomma, kan denna ske antingen på det viset, att utskottet plockar ut det, hvarom begge kamrarne förenat sig, och låter det framgå såsom Riksdagens beslut, eller ock så, att man i vissa detaljer låter den ena eller andra skiljaktigheten falla. Här föreligger icke ett sådant förslag. Första Kammaren har icke velat vara med om en begränsning annat än för aktiebolag och icke om ett absolut röstmaximum. Huru gör då utskottet? Jo, det vill, att, om Andra Kammaren låter ett af sina anspråk falla, Första Kammaren skall antaga en annan af medkammarens fordringar. Men skall en sammanjemkning ske på det sättet, vet man icke, hvar det skall stanna. Den kammare, som vill något visst beslut, tager då till så våldsamt, att det blir rum för nedprutningar, och kammaren dervid ernår, hvad den önskar.

Det föreliggande sammanjemkningsförslaget är icke sådant, att det bör antagas. Genom ett uppskof kan frågan komma upp nästa riksdag. Man kan då få ett bättre afvägdt förslag och ett förslag, som icke innebär fara för Första Kammarens sammansättning.

Jag förenar mig med dem, som yrka afslag å utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Först några ord om den formella delen af frågan! Här föreligger, som bekant, icke blott en kongl. proposition

Sammanjemkningsförslag i fråga om den kommunala rösträtten på landet.

(Forts.)

om inskränkning i aktiebolags rösträtt, utan äfven en mängd motioner om inskränkning af den kommunala rösträtten i öfrigt, såväl relativt som absolut, hvilka motioner afsågo en mycket långt gående begränsning. I fråga om den sålunda föreslagna begränsningen har Första Kammaren fattat sitt beslut i enlighet med den kongl. propositionen, d. v. s. den har endast begränsat rösträtten för aktiebolag i afseende å andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet. Andra Kammaren har deremot gått nästan så långt som möjligt med anledning af motionerna. Hvad var då lagutskottets skyldighet? Icke att framlägga det förslag, som lagutskottet ansåg bäst och riktigast. Det gjorde utskottet förra gången, då det hade fria händer. Nu var lagutskottets skyldighet att medla mellan de olika besluten, d. v. s. försöka göra en sammanjemkning. Enligt mitt förmenande var detta icke omöjligt, då man å ena sidan hade en långt gående begränsning och å den andra en mindre begränsning. Det slut, hvartill utskottet kommit, förordade emellertid icke jag. Jag hade ett annat förslag, som antydts af en föregående talare, att man, för att tillmötesgå de åsikter, som uttalats i denna kammare, skulle från annan begränsning än den, Första Kammaren godkänt, undantaga valen till landstingsmän. Denna mening kunde dock icke göra sig gällande i utskottet, utan blef det här föreliggande förslaget antaget af dess pluralitet. Med kännedom om stämningen i kammaren och att döma af diskussionen, då ärendet förevar här förra gången, hyser jag visserligen ringa förhoppning, att kammaren nu skall godkänna det föreliggande förslaget. Då jag emellertid är lifligt öfvertygad, att de farhågor, som hysts derom, att de modifikationer i afseende å den kommunala rösträtten, som nu ifrågasätts, icke kunna i nämnvärd mån inverka på denna kammares sammansättning, så har det skälet till ett afslag icke kunnat inverka på mitt beslut.

Är åter detta hufvudskäl borta, så vågar jag påstå, att det icke finnes något egentligt skäl att ej godkänna sammanjemkningsförslaget. Behöfver man icke tänka på den konstitutionella faran eller att förslaget, såsom en talare på gefleborgsbanken framhöll, skulle föranleda omkastningar i denna kammares sammansättning, så har man uteslutande att se på frågans betydelse för det kommunala lifvet. Det återstår då att ordna den kommunala rösträtten i och för sig. Både regeringen och kammaren hafva också erkänt behofvet af en modifikation af den kommunala rösträtten, och för min del håller jag då före, att skall man göra en verklig begränsning och icke endast tillfälligtvis ordna frågan, så vidt aktiebolagen angår, så kan man, för att få slut på denna segslitna fråga och verkligen få förhållandet på en gång lämpligen ordnad, icke hoppas på en mindre begränsning af den kommunala rösträtten i allmänhet än till en tiondedel af kommunens hela fyrktal.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Grefve Hamilton: Det förefaller mig, som om de betänkligheter och farhågor, man hyser derom, att ett bifall till utskottets förslag skulle rubba Första Kammarens sammansättning, vore öfverdrifna. Åtminstone då jag för några veckor sedan vid behandlingen af den kongl. propositionen yrkade bifall till friherre von Knorrings förslag, hyste jag ingalunda den tanken, att jag derigenom skulle på något sätt bidra till att ändra denna kammares utseende, utan min önskan var att skaffa vårt land en på billighetens och rättvisans grund fotad kommunal rösträttslagstiftning. Jag medgifver, att ett bifall till utskottets förslag skulle kunna öfverflytta magten vid utseende af elektorer till landstingsmannaval från en och annan fabriksdisponent eller möjligen en och annan större godsegare till de medelstora eller mindre jordbrukarne. Men ligger det någon fara deruti? Har icke den besuttna jordegareklassen visat sig hafva omsorg om landets väl och har den icke visat sig fosterländsk? Eller har man hos den sparat tendenser till samhällsupplösning? Jag tror mig hafva bevis på motsatsen från den provins, jag tillhör. Vi veta, att i denna provins hemmansegareklassen har allt inflytande vid tillsättandet af landstingsmän. Och äro de skånska landstingens representanter i politiskt hänseende olika de öfriga i denna kammare? Och skulle det vara någon fara, om systemet från Skåne infördes i det öfriga Sverige?

Sammanjemkningsförslag i fråga om den kommunala rösträtten på landet.
(Forts.)

Hvad sjelfva begränsningen till en tiondedel angår, ligger deruti icke någon fara. Vi veta, att i bolagsordningar, som blifvit fastställda af Kongl. Maj:t, det föreskrifvits, att ingen får rösta för mer än en tiondedel af aktiekapitalet. Detta har visat sig lämpligt och utförbart. Skulle det då icke vara lämpligt att äfven i den kommunala förvaltningen införa en sådan begränsning? Mig synes det vara mycket större fara, att de stora industriella etablisementen blifva envåldsherskare, än att ett flertal jordbrukare få något att säga i kommunen.

Mitt yrkande är ett bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Lundström*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle vidhålla sitt förut i ämnet fattade beslut.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden; och förklarades propositionen derpå att kammaren skulle, med afslag å utskottets hemställan, vidhålla sitt förut i ämnet fattade beslut, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

Herr *Hasselrot*: Den förutsättning, hvarunder utskottets hemställan under denna punkt gjorts, har genom kammarens nyss fattade

beslut rörande första punkten förfallit, och jag tillåter mig alltså yrka afslag å utskottets i nu förevarande punkt framställda förslag om antagande af Lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 uti ifrågavarande förordning.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan afslogs.

*Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
å Lindholmen
invid Göteborg.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 16 och 19 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsanslag för utvidgande af en skeppsdocka å Lindholmen invid Göteborg.

Herr statsrådet Christerson: Ehuru ingen reservation antecknats mot utskottets hemställan, anser jag dock på grund af den stora vikt, jag fäster vid att för flottans behof erhålla en docka, belägen på vårt lands vestra kust, att jag skulle fela i afseende å tillvaratagandet af sjöförsvarets intressen, om jag icke inlade en gensaga mot utskottets yrkande om afslag på den kongl. propositionen, och jag anhåller att få framlägga några omständigheter, som möjligen kunna verka till en annan uppfattning af frågan, än utskottet visat sig ega, så mycket hellre som jag anser, att frågan i och för sig icke är af så särdeles invecklad beskaffenhet, att för dess rätta bedömande skulle erfordras någon föregående s. k. utredning, utan att hvar och en, som vill egna saken någon uppmärksamhet, lätteligen bör kunna derom förskaffa sig den uppfattning, som han anser riktig.

Redan då anskaffandet af de nya pansarbåtarna tog sin början, hade man uppmärksammat behofvet att bereda tillfälle att i händelse af olyckor kunna å olika platser vid kusten reparera dessa fartyg. Den första af dem, Svea, kan emellertid icke, då den är utrustad, gå in i dockan i Göteborg, och äfven de öfriga pansarbåtarna skulle, i fall de under manöver på vestkusten blefve utsatta för en läcka eller annan olycka, icke kunna finna någon docka, der de kunde ingå, förr än i Karlskrona, och äfven dockan i Karlskrona är under nuvarande förhållanden icke användbar för dessa fartyg i betydligt skadadt skick, utan de skulle för att kunna dockas behöfva gå ända till Stockholm. Då man nu tänker på, att våra fartygsöfningar måste ske i skärgårdarne, som ju erbjuda det egentliga fältet för användningen af vår sjökrigsmateriel, så finner man lätt, att navigeringen vid dessa öfningar måste vara förenad med en viss risk, större, än som förefinnes för andra länders mariner, hvilka för sina öfningar hafva renare farvatten. Man bör ihågkomma, att våra sjömanövrer ofta ega rum i farleder, der icke ens lotsarne äro hemmastadda, och dessutom emellanåt måste ske om nätterna. Vi hafva också redan ett par gånger haft tillbud till olyckor, ehuru dessa tillbud hittills lyckligtvis varit af lindrigare

beskaffenhet. Våra pansarbåtar kosta mellan tre och fyra millioner kronor hvardera, och det synes mig därför vara allt skäl att för den obetydliga, jag skulle vilja säga, assuransafgift, hvarom här är fråga, bereda sig tillgång att i nödens stund på vestkusten hafva en docka att anlita.

Anslag för utvidgande af en skeppsdocka & Ländholmen invid Göteborg.
(Forts.)

Olägenheterna i de nuvarande förhållandena äro också af den betydelse, att man länge tänkt på sättet för deras afhjelpande. Till en början har man sålunda haft tanken, att staten borde i Göteborg, derinvid vår flotta väl skulle hafva sitt egentliga operationsfält å vestra kusten, anlägga en egen docka. Men jag hemställer, i fall ett förslag i sådan riktning, hvilket skulle kräfva åtminstone en summa af 800,000 kronor, skulle kunna hafva någon som helst utsigt att inom rimlig tid realiseras. För att på ett annat sätt nå målet, har man därför inledt underhandlingar med det enskilda bolag, som eger dockan i Göteborg, om att staten skulle på drägliga vilkor få vid behof använda denna docka, sedan dess portöppning undergått erforderlig utvidgning. Efter årslånga förhandlingar och sedan åtskilliga kostnadsförslag, grundade på olika arbetsmetoder, blifvit upprättade, har man nu slutligen enats om ett förslag, som slutar på ett belopp af högst 137,000 kronor.

Om jag utgår från den förutsättningen, hvars rättighet jag antager icke af någon bestrides, att, såvidt man skall kunna räkna på, att vårt sjöförsvår skall kunna uppträda på tillräckligt betryggande sätt å vår vestra kust, en docka der måste finnas att tillgå, så torde jag hafva rätt att säga, att antingen bör staten sjelf anlägga och underhålla denna docka eller också bör staten begagna sig af detta tillfälle att för 137,000 kronor få tillgång till en användbar docka med företrädesrätt för sina fartyg framför enskilda. Hvad denna företrädesrätt beträffar, så vill jag särskildt påpeka, att den väl egentligen skulle komma att tagas i anspråk vid krigstid, då säkerligen de handelsfartyg, som reparera, komma att blifva ganska få. Då nu regeringen icke kunnat finna annat, än att de vilkor, hvarunder den ifrågavarande dockan skulle blifva tillgänglig för statens fartyg, äro ganska fördelaktiga, så har förevarande proposition blifvit aflåten till Riksdagen — med hvad framgång, beror på denna kammaras blifvande beslut.

Statsutskottet har nu emellertid afstyrkt den kongl. propositionen och såsom skäl härför helt kort anfört:

Hvad den nu gjorda framställningen beträffar, har utskottet visserligen icke förbisett de fördelar, hvilka skulle beredas flottan genom att ega tillgång till en för jemväl dess största fartyg användbar docka på rikets vestra kust; men då utskottet i alla hänseelser icke funnit det af den framlagda utredningen framgå, på hvad sätt betryggande säkerhet vore ämnad att beredas staten för att nämnda fördelar skulle under alla förhållanden stå till buds, har utskottet icke trott sig böra biträda förslaget och har vid sådant förhållande saknat anledning att ingå i närmare pröfning, huruvida de

Anslag för
utvidgande af
enskeppsdocka
å Lindholmen
invid Göteborg.
(Forts.)

paräkneliga fördelarne kunna anses motsvara det nu äskade, ganska betydliga anslaget.

Statsutskottet har således, såsom också naturligt är, fullständigt erkänt de stora och viktiga fördelarne af att en docka å vestkusten finnes tillgänglig för kronans fartyg. Dessa fördelar äro också af den beskaffenhet, att man icke behöfver vara sjömilitär för att inse dem. Utskottet har icke heller sagt, att förslaget kostar för mycket, att medlen icke medgifva dess antagande. Utskottet har emot den kongl. propositionen icke anfört någon annan omständighet, än att det icke funnit det af den framlagda utredningen framgå, på hvad sätt betryggande säkerhet vore ämnad att beredas staten. Man bör dock här betänka, att styrelsen för det enskilda bolaget förklarar, att detta vore villigt att lemna all rimlig och betryggande säkerhet för att dockan skulle få af kronan begagnas, och då tillika i den kongl. propositionen intagits bestämmelse om, att bolaget skulle lemna sådan säkerhet, som af Kongl. Maj:t kunde godkännas, för att företrädesrätten för flottans fartyg äfven för framtiden skulle blifva gällande, så tyckes det mig, som om utskottet bort kunna lita på, att Kongl. Maj:t också skulle anskaffa sådana garantier för denna företrädesrätt, som skulle kunna tillfredsställa Riksdagens anspråk.

Man invänder möjligen: ja, allt detta är godt och väl, men saken brådskar dock icke, den kan ju komma igen en annan gång. Jag ber då att få erinra om, att detta förslag icke framkommit på grund af något anbud från bolaget, utan att initiativet i saken tagits från sjöförvarsdepartementet, liksom att sjelfva arbetet med portöppningens utvidgning tager rätt lång tid. Klart är, att under detta arbete bolaget skall lida minskning i sin förtjenst till följd af omöjliggjorda dockningar. Jag kan verkligen icke se, att utvidgningen af dockan kan medföra några särskilda fördelar för bolaget, då dockans nuvarande bredd är tillräckligt stor att mottaga hvilket nu befintligt svenskt handelsfartyg som helst, utan fördelarne komma uteslutande på statens sida. I hvad som rör försvaret är för öfrigt uppskofspolitik alltid farlig. Vi se i denna dag en händelse utbryta, som visar, huru hastigt stora och betydelsefulla förvecklingar kunna inträffa. Kan man utan olägenheter i tid bereda sig, finnes intet skäl till att uppskjuta förberedelserna.

I denna fråga finnes vidare en omständighet, som, efter hvad jag tror, ej tillräckligt beaktats af statsutskottet, nemligen att bolaget förklarar sig villigt att nu utföra de nödiga arbetena för ned-satt pris, därför att nuvarande arbetsförhållanden gjorde sådant möjligt; men hvad garanti finnes för, att, om ett liknande förslag nästa år göres från sjöförvarsdepartementets sida, detta anbud då kommer att antagas? Jag tror mig tvärt om hafva fullt skäl att säga, att, om ett liknande förslag en annan gång skulle framkomma, vilkoren blifva mera betungande för staten än de nu aftalade.

Genom ett bifall till den kongl. propositionen beredes åt den

svenska flottans fartyg å vår vestra kust en möjlighet att der kunna vid behof iståndsättas. Om under fredsöfningar eller i krig t. ex. en fartygspropeller slås sönder, så är detta en skada, hvilken gör fartyget fullständigt odugligt, men som kan repareras på kanske några timmar, om en docka finnes att tillgå. Nu skulle ett af våra pansarfartyg för att få en dylik skada reparerad behöfva föras ända till Karlskrona eller Stockholm, och hvar och en inser lätt, för hvilken risk fartyget härvid vore utsatt, innan det komme fram. Om det anbud, som nu föreligger från Lindholmens bolag, icke antages, tvingas också derigenom Kongl. Maj:t att begära anslag till en ny docka, som kronan får sjelf vårda och underhålla.

Med hvad jag nu anfört hoppas jag hafva ådagalagt, att den kongl. propositionen, sådan den föreligger, har goda skäl för sig.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Då jag deltagit i denna frågas behandling i utskottet och icke kunnat annat än sluta mig till den uppfattning, hvartill utskottet deri kommit, ber jag att få framhålla några af de skäl, som föranledt utskottets ställning till den kongl. propositionen.

Herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet har yttrat, att i utskottets motivering icke framställts någon annan invändning mot den kongl. propositionen, än att det icke visats, att för staten finnes beredd någon betryggande säkerhet för åtnjutande af de fördelar, hvarom här är fråga. Detta är mycket sant, men denna omständighet är också af den stora betydelse, att den icke kunnat af utskottet förbigås, i all synnerhet som vid redogörelsen i den kongl. propositionen för frågans förhistoria icke med ett ord omtalats det tillskott till den ifrågavarande dockans anläggning, som staten förut gifvit, hvilket understöd uppgått till 90,000 kronor, eller rättare sagdt till 90,000 kronor med afdrag af 3,690 kronor, hvilken sistnämnda summa erhöles i utdelning vid bevakning i dåvarande bolagets konkurs. -- Icke heller finnes i den kongl. propositionen omtaladt, hur man tänkt sig denna sak ordnad för framtiden, så att man skulle kunna vara förvissad om aftalets fortbestånd.

Den nu förevarande kongl. propositionen till Riksdagen är daterad den 8 februari; tre veckor senare, eller den 28 februari, inkom eu förfrågan från bolaget, deri detta begärde att få motse närmare meddelande om, huru och på hvad sätt vederbörande tänkt sig, att säkerheten i förevarande hänseende skulle anordnas. Visserligen hade bolagets styrelse redan i telegram af den 25 februari förklaradt sig villig att ställa möjlig och rimlig säkerhet, men hvari denna säkerhet skulle bestå, derom hafva upplysningar icke varit för utskottet tillgängliga. Jemför man detta med det tillvägagångssätt, som eljest brukar iakttagas, när staten inbjudes att medverka till något liknande företag, så finner man, att för Riksdagens pröfning pläga underställas de minsta detaljer af en fråga. Kongl. Maj:t eger exempelvis icke afsöndra den minsta bit kronojord, äfven om frågan icke

Anslag för utvidgande af enskeppsdocka å Ländholmen invid Göteborg.
(Forts.)

*Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
& Lindholmen
invid Göteborg.*
(Forts.)

gäller mer än att upplåta mark till ett skolhus o. s. v., utan att Riksdagen skall pröfva saken, men här har det begärts, att Riksdagen utan pröfning af vilkor eller aftal och utan tanke på, hvad detta företag redan kostat det allmänna, endast skall bevilja de äskade medlen.

Nu säger man väl, att bolaget är så godt och väl kvalificerad, att detta innebär en hög grad af trygghet. Jag är den förste att erkänna, huru framstående detta bolag är. Men det aftal, hvarom här är fråga, är afsedt att gälla för all framtid, och bolagen kunna vexla samt deras styrelser bytas om, under det staten består. Är ett aftal mellan staten och ett bolag gjordt, så kunna ganska lätt framtida förhållanden inträffa, som göra, att staten får ganska dyrt betala, om vid aftalets ingående något blifvit försummadt. Affären med tillskottet till dockanläggningen visar bäst detta. Och i dessa tider, då förhållandena allt mera tendera till att bringa staten i förbindelser med bolag, är det Riksdagens pligt att, då aftal blifva Riksdagen understälda, noga se till, att dessa aftal uppgöras så, att staten icke kommer att förlora på dem i framtiden. Saknaden af garantier i detta afseende har varit hvad som främst dikterat utskottets beslut.

Här har framhållits, att frågan skulle vara af stor betydelse från försvarets synpunkt och att saken därför icke borde uppskjutas. Ja väl, jag bekänner mig visst icke till dem, som hylla uppskofs-politik i försvarsfrågor, men enligt min uppfattning, kan denna dockanläggning aldrig få sin egentliga betydelse för försvaret förr än i förbindelse med Göteborgs bestående. Som det nu är, skulle denna docka vid krigstillfällen icke kunna på långt när vara af den nytta för våra fartyg, som den under andra förhållanden eller innanför ett befästadt inlopp skulle kunna ega. Man invänder törhända, att befästningsfrågan är en fråga för sig, men jag tror, att denna fråga här är den hufvudsakliga och den, hvars lösning kräfver mesta tid och arbete. Denna sida af saken har emellertid utskottet icke inlåtit sig på. Utskottet har endast fäst sig vid sakens mindre utredda skick, och min öfvertygelse är därför, att, om frågan återkommer bättre utredd till en annan riksdag, den då skall kunna samla ett större antal röster för bifall, än nu åtminstone hittills varit händelsen.

På grund af hvad jag haft äran anföra, anhåller jag att få yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till utskottets hemställan.

Herr Lithander: Då man först fick kännedom om statsutskottets afstyrkande af Kongl. Maj:ts begäran om anslag af 137,000 kronor för utvidgande af skeppsdockan å Lindholmen invid Göteborg under vilkor af begagnanderätt till densamma, kunde man icke annat än känna sig förundrad, synnerligast som det så sällan inträffar, att staten blir i tillfälle att för verkligt billigt pris förvärfa en be-

tydande förmån. Här erbjödes nu att mot en bråkdel af den summa, som inköp af plats och anläggning af en docka på vestkusten skulle kosta, förvärfva begagnanderätten för all framtid af en sådan. Lindholmens docka är icke blott den enda på vestkusten, utan äfven af första klass och fullt tillräckligt stor för det afsedda ändamålet. Den ligger inom Göteborgs hamnområde och är således tillgänglig för de största fartyg. Den är vidare belägen tätt intill en första klasseus mekanisk verkstad med skeppsvarf. Detta är ju enligt min uppfattning det bästa, som kunde uttänkas för tillgodoseende af det behof, man härigenom ville fylla. Herr statsrådet har nyss upplyst, att anläggning af en docka skulle kosta icke mindre än sju à åtta hundra tusen kronor. Jag tycker då, att saken borde hafva tagits närmare i betänkande i statsutskottet, innan det afstyrkt densamma. Dockan är, såsom herrarne veta, sprängd ur berget, och man kan således med afseende på soliditet och framtida bestånd icke uppnå större säkerhet, än här står att finna.

Det var egentligen icke för att tala om dessa fördelar, som jag tog mig friheten att begära ordet. Jag ville blott konstatera det tillmötesgående, som gjort sig gällande inom Lindholmens styrelse för att gå regeringen till handa, då det gälde att främja den svenska flottans fördel. Det bör efter min uppfattning vara af värde för staten att i detta fall få att göra med ett respektabelt bolag, hvars styrelses verkligen framstående och högt aktade män utgöra en borgen för, att här föreligger, hvad man verkligen uppgifvit. Och, hvad jag tillåter mig upplysa till följd af fullständig kännedom om förhållandet, inom styrelsen har man gjort sig en ära och ett nöje af att på ett oegennyttigt sätt söka främja ett statens ändamål. Om man tänker efter, bör man lätt kunna finna, att det icke kan vara någon fördel för ett bolag, hvars verksamhet på skeppsbyggeriets område är i stark utveckling, att afsäga sig en sådan rätt, som det här gör, bara därför, att staten bekostar ändringen. Är man det ringaste affärsman, bör man ovilkorligen inse, att här föreligger en utväg att på billigt sätt förvärfva, hvad staten nödvändigt behöfver, ty det är nödvändigt för flottan att ega en sådan resurs på vestkusten. Man skall icke tänka, att denna endast behöfves under krigstid. Det är klart, att äfven under öfningar, under normala förhållanden, kunna flottans fartyg komma i behof att löpa in i docka, och då kan det vara förenadt med fara att gå hela svenska kusten omkring för att finna en sådan.

De farhågor, som statsutskottet uttalat med afseende på möjligheten att åstadkomma garantier för statens besittningsrätt för framtiden, tror jag äro öfverdrifna och torde helt och hållet böra bortfalla. Från styrelsens sida möter med visshet icke det ringaste hinder för staten i detta fall att förvärfva sig de nödiga garantierna, och det ligger nära till hands för resten, att, i fall icke bolaget erbjuder en säkerhet, som skulle vara tillfredsställande för staten,

*Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
på Lindholmen
invid Göteborg.*
(Forts).

Anslag för genom annan utväg, genom inteckning i egendomen, tillförsäkra sig utvidgande af om begagnanderättens bestånd.
 en skeppsdocka Jag anhåller att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.
 å Lindholmen
 invid Göteborg.

(Forts.)

Herr Nordenfalk: Angelägenheten af att få till stånd en docka på västkusten, sådan, att våra största pansarbåtar der kunna intagas, är så uppenbar, att derom icke behöfver vidare ordas, och utskottet har sjelft medgifvit, att så är förhållandet. Statsverkets tillgångar medgifva också anvisande af de belopp, som härför erfordras. Det skulle således kunna tyckas, att förutsättningarna för anslaget beviljande äro inne, men så tycker icke statsutskottet. Det vill först se kontrakten och kontrollera statsmyndigheternas förmåga att se på kronans bästa vid uppgörande af aftalet med bolaget. Jag föreställer mig, att kammaren icke på detta skäl kan afslå framställningen, en framställning, som afser att tillgodose ett viktigt behof för vårt försvar. Och hvarför skulle kammaren i sjelfva verket göra det? Grundlagarne, så vidt de afse statsutskottets uppgift, gifva icke stöd för den fordran, att utskottet skall vara en öfverkontrollant på förhand för de kontrakt, som statsförvaltningen uppgör med enskilde, och i direkt strid med en föregående talare anser jag det vara förenligt både med god ordning och gällande praxis, att, sedan Riksdagen yttrat sig och beviljat anslag och dervid fästat de vilkor, den vill, den öfverlåter frågan åt statsförvaltningen, för så vidt det gäller verkställigheten af det fattade beslutet äfvensom kontrollerandet af den erforderliga säkerheten. Något skäl i praktiskt afseende att annorlunda förfara finnes icke heller. Statsutskottet är en sträng herre. Det har icke på minsta vis antydt, hvad slags eller huru stor säkerhet det vill hafva, utan följden skulle blifva, att Kongl. Maj:t skulle få gå till utskottet, jag vet icke huru många gånger, och fråga: duger det, duger det? Jag säger *utskottet*, ty det är alldeles uppenbart, att hufvudafgörandet dervidlag tillfaller utskottet och icke de af så många ledamöter bestående kamrarne, som icke kunna granska kontrakten och justera ordalagen etc. Det är icke meningen att sitta som en bankdirektion, hvilken utlånar summor och söker att få fullständig säkerhet, utan meningen är att gifva ett anslag, för hvars ändamålsenliga användande man önskar att få i hand så god säkerhet, som kan erhållas.

Med hvad rätt uttalar i öfrigt utskottet det misstroende härutinnan, som ligger i dess motivering? Faktum är, att den största samvetsgranhet, den yttersta noggranhet är regeln å statsförvaltningens sida vid uppgörande af kontrakt mellan kronan och privata. Tala vid någon af dem, som stått eller stå i kontraktsförhållande med kronan, och de skola enstämmigt säga, att dessa äro de svåraste uppgörelser, de hafva, därför att den största noggranhet och den skrupulösaste tillsyn sker för bevakande i alla afseenden af kronans rätt, hvarför ock det vändes på alla detaljer, innan de

gillas. Beställningar af kronan emottagas gerna, därför att de vanligen äro stora, och därför att det är så väl bekant, att betalning fås å utsatt tid. Funnes dessa faktorer i lika hög grad hos enskilde, vände de sig hellre till dem. Hvarför icke kunna förutsätta, att samma noggrannhet skall i förevarande fall iakttagas vid de underhandlingar, som måste försiggå för att erhålla den eller den säkerheten? Utskottet har erinrat om det föregående förhållandet, då Kongl. Maj:t anslog 90,000 kronor till denna docka. Jag tror, att denna sak är af beskaffenhet att kunna tåla dagens ljus. Jag skall därför tillåta mig att något komplettera utskottets erinringar. Ar 1887 beviljades verkligen detta anslag på 90,000 kronor till denna stora docka i rikets andra stad, men dessa medel anvisades icke af Riksdagen, utan togos från handels- och sjöfartsfonden, som är till för dylika ändamål. Bolaget gjorde sedermera konkurs, och de fördelar, kronan skulle hafva af dockan, medgäfvos icke af det nya bolaget, af naturliga skäl. Nu är Riksdagen satt i tillfälle, just emedan denna docka finnes, att för en jembörelsevis måttlig summa åstadkomma, att flottan får tillfälle att reparera sina största fartyg. Då nu denna fråga vidrörts, vill jag nämna, att detta kronans sätt att söka få begagna sig af enskildas docka alls icke är något ovanligt tillvägagående. Så har kronan rätt att få skicka fartyg till dockan å Beckholmen här i staden. Ända sedan 1847, om jag minnes rätt, existerar detta förhållande. Till följd af den tilltagande sjöfarten inkom emellertid grosshandelssocieteten 1873 eller 1874 till Kongl. Maj:t och begärde att få inlösa denna kronans rätt med 75,000 kronor. Men Riksdagen, der Kongl. Maj:t begärde att få använda löseskillingen till en ny docka å Skeppsholmen, ansåg, att kronan icke borde afstå sin rätt att begagna dockan på Beckholmen för mindre ersättning än 150,000 kronor. Detta ville grosshandelssocieteten gå in på, men under vilkor, att betalningen finge ske under ett antal år, jag tror 25, med viss summa årligen. Riksdagen vidhöll emellertid, att de 150,000 kronorna borde erläggas på en gång, och anslog hvad som erfordrades för den nya Skeppsholmsdockans åstadkommande, hvad ankronan bibehöll sin rätt till begagnande af Beckholmsdockan, och så vidt jag vet, existerar denna rätt ännu. Det kan vara skäl att, då man vidrört föregående anslag till dockan i Göteborg och dermed sammanhängande förhållanden, jembörelsevis erinra om nämnda transaktion med Beckholmsdockan och det värde, kronans rätt till dess begagnande ansetts ega.

Genom ifrågavarande dockanläggning i Göteborg skulle äfven den allmänna sjöfarten tillskyndas fördelar, och jag vågar hemställa, huruvida det verkligen icke är klokt att, då vi veta, hvilka stora uppostringar, hvilka stora anspråk inom den närmaste framtiden komma att ställas på Riksdagen och måste tillgodoses för att få försvaret ordnad — huruvida, säger jag, det icke är klokt att, så att säga, göra undan sådana jembörelsevis mindre anordningar, hvilka äro nödvändiga och nu kunna utan samband med andra, större, utföras.

Anslag för utvidgande af en skeppsdocka å Lindholmen invid Göteborg.

(Forts.)

*Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
å Lindholmen
invid Göteborg.*

(Forts.)

För min del, herr grefve och talman, yrkar jag, att kammaren utan afseende på utskottets hemställan måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre von Otter: Nyttan för sjöförsvaret af den föreslagna förändringen af dockan på Lindholmen har icke blifvit af någon bestridd och kan icke heller af någon bestridas. Men graden eller storleken af denna nytta måste ju vara beroende på, i hvad mån staten får tryggad rätt att, när behof uppstår, kunna få begagna denna docka. I det fallet har nu dockdirektionen medgifvit, att flottans fartyg finge företräde framför tidigare anmälda, kronan icke tillhöriga fartyg, och detta är ju godt och väl. Men om icke några vidare garantier lemnas i detta afseende, kan det hända, jag vill ej säga för närvarande, med den bolagsstyrelse, som nu finnes, men i framtiden, att flottan kan blifva af med denna företrädesrätt. Nu kan det häremot invändas, att Kongl. Maj:t i sin proposition har sagt, att garantier skulle affordras bolaget, med rätt för Kongl. Maj:t att afgöra, huruvida dessa garantier voro tillfredsställande. Ja, detta tillfredsställer mig och, jag tager alldeles för gifvet, många med mig, men detta bör väl icke förhindra, att man må kunna taga hänsyn till det stora antal af Riksdagens ledamöter, som anser, att, innan något anslag beviljas, man bör hafva klart för sig, att tillfredsställande garantier verkligen stå att vinna. Den erfarenhet, som jag vunnit under den tid, jag har haft äran att tillhöra statsutskottet, har visat mig, att vill man vinna framgång åt en fråga, hvori uppstå svårigheter vare sig till följd af bristande upplysningar eller till följd af bristande utredning, gör man alltid klokast uti att söka skaffa dessa upplysningar och framlägga dem och, om icke en fullständig utredning kan under pågående arbete erhållas, då hellre afstyrka förslagen än söka tvinga dem igenom. Jag vill i detta afseende erinra kammaren om ett mycket analogt fall med detta, som nyligen förevarit. Det var 1896. Kongl. Maj:t föreslog då Riksdagen att bevilja ett belopp för anläggande af docka i Karlskrona. Statsutskottet fann vid behandlingen af denna fråga, att utredningen icke var tillfredsställande. Utskottet gick därför in till Riksdagen med hemställan, att Riksdagen skulle afslå propositionen. När denna fråga, som var af vida större vikt än den nu föreliggande, förevar i denna kammare, yttrade sig icke en enda, utan utskottets hemställan bifölls utan vidare. På samma sätt i Andra Kammaren, der under den korta diskussionen yrkande icke heller framställdes om bifall till den kongl. propositionen. Året derpå återkom Kongl. Maj:t med samma fråga, och med den utredning, som begärts, och utan vidare tillstyrkte statsutskottet enhälligt, att Kongl. Maj:ts proposition skulle bifallas. I denna kammare yttrades icke ett ord, utan bifölls hvad utskottet föreslagit. I Andra Kammaren var det visserligen en ledamot, som uppträdde emot, men Kongl. Maj:ts proposition blef der bifallen utan votering. Jag hem-

ställer nu till kammaren, hvilket är klokare, att söka genom gemensam votering få igenom detta anslag nu, eller först sedan det visat sig, huruvida de garantier, som — säga hvad man vill — måste finnas, om man skall hafva någon nytta af anslaget för framtiden, kunna erhållas eller icke. För min del tror jag, att den utvägen är den rigtigaste att för närvarande bifalla utskottets förslag.

En ärad talare näst före mig yttrade, att det var alldeles klart, att statsverkets tillgångar tilläte detta anslags beviljande. Ja, det kan man ju säga, men är det fråga att få detta anslag inom budgetens ram, kan det vara mycket tvifvelaktigt. I går gjorde jag en förfrågan, huru härmed stod till, och under iakttagande af Riksdagens hittills fattade beslut och under förutsättning, att hvad statsutskottet hittills tillstyrkt, men icke blifvit af Riksdagen pröfvadt, blir bifallet, och under förutsättning vidare, att hvad af Kongl. Maj:it föreslagits, men icke af utskottet eller Riksdagen pröfvats, bifalles, är det för närvarande brist. Denna brist är visserligen icke stor, men det är dock en brist. Lägges dertill 130,000 kr., blir bristen mycket större. Den ärade talaren har troligen icke erinrat sig, att Riksdagen fattat tvenne beslut, som betydligt reducerat de påräknade inkomsterna, nemligen dels angående bankovinsten, dels angående stämpeln på vexas. Dessa två beslut innebära en minskning af inkomsterna med $1\frac{3}{4}$ million, och så stora besparingar äro icke gjorda.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr statsrådet Christerson: Jag skall söka att med några ord bemöta åtskilliga af de påståenden, som till stöd för statsutskottets utlåtande af tvenne dess ledamöter blifvit anförda. I förbigående vill jag dock nämna något om hvad som sist anfördes i fråga om dockan i Karlskrona. Det borde väl för den värde ledamoten af statsutskottet vara tillräckligt bekant, hvarför icke någon yttrade sig i kammaren vid det föregående tillfälle, han omnämnde. Riksdagens bifall tillkom sedermera *icke* på den grund, att någon fördelaktig förändring af dockans konstruktion eller verkställd utredning kunde åberopas, utan det var rent ekonomiska förhållanden, som gjorde, att Riksdagen första gången ej kunde bifalla förslaget.

Hvad angår de 90,000 kronor, hvilken summa såsom statsbidrag utgått till ifrågavarande dockas anläggning, undrar jag, hvarför man här omnämnt detta. Jag inser icke, att den omständigheten, att ett anslag från handels- och sjöfartsfonden lemnats till det dåvarande bolaget för att skaffa en docka, användbar för de största fartyg inom handelsflottan, har något sammanhang med förevarande fråga; det är en sak för sig. Staten lemnade visserligen 90,000 kronor såsom bidrag till åstadkommande af en docka, men icke till den docka, som den förste talaren från statsutskottet antydde. Bidraget lemnades för utvidgning af den lilla obetydliga docka, som

Anslag för utvidgande af en skeppsdocka å Lindholmen invid Göteborg.
(Forts.)

Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
å Lindholmen
invid Gåsteborg.

(Forts.)

då fans; för dessa penningar erhöi man den nuvarande, och det måste medgifvas, att denna under de 18 år, den existerat, varit till stor nytta för den svenska sjöfarten, så mycket mer, som, om icke detta belopp anslagits, säkerligen flera år fått gå, utan att någon så stor docka kommit till stånd. Hvad gäller nu frågan? Att lemna 137,000 kronor till ett helt annat bolag för åstadkommande af en docka, tillräckligt stor för alla svenska handelsfartyg och äfven för flottans största, pansarbåtarna. Till de många skäl, som dels från marinförvaltningens och dels från min sida anförts, skulle jag kunna lägga ännu fler, men jag vill endast påpeka en omständighet, som jag tror måste erkännas vara beaktansvärd. Om man t. ex. tänker sig ett tillstånd af väpnad neutralitet eller krigstillstånd, är det för befälhafvare å de fartyg af vår flotta, som operera på vestra kusten, af stort värde att veta, att en docka finnes i närheten. Dess befintlighet ingifver dem, som hafva att manövrera fartygen, en känsla af trygghet, liksom frånvaron deraf ovilkorligen skulle kunna, t. ex. vid manövrer nattetid, mana till onödigt stor försigtighet. »Det kan ju hända, att någon skada ådrages fartygets roder eller propeller», tänker då ovilkorligen en befälhafvare; »det är derför bättre att vänta till dager», men så skulle han icke tänka eller handla, om han visste, att, i fall en olycka skulle hända, en docka finnes i närheten. Äfven detta anser jag såsom en beaktansvärd omständighet.

Vidare har man talat om säkerhet och garantier och förmenat, att det skulle vara svårt för Kongl. Maj:t att skaffa tillräckligt säkra vilkor. Men jag tror, såsom en ärad talare nyss sade, att då kronan icke ingår aftal med enskilda personer eller bolag, lägger kronan icke fingrarne emellan, utan uppgör kontraktets bestämmelser så, att staten får tillräcklig säkerhet. Allt detta tal om säkerhet och garantier afser bland andra vilkor att tillförsäkra kronans fartyg företrädesrätt framför handelsfartyg. Garantierna afse icke, att arbetet skall utföras, att det verkligen blir af, utan att kronans fartyg böra komma i första rummet. Men nu frågar jag för det första, om man icke har rättighet, att säga: vid krigstillfälle är det icke antagligt — det kan ju hända, det bestrider jag icke — att något annat fartyg ligger i vägen just då dockan skall tagas i anspråk för flottans fartyg, och jag vågar påstå, att äfven om denna ledsamma händelse skulle inträffa, så är för alla de fall, då icke något fartyg ligger i vägen, tillgången för flottans fartyg af en docka af ifrågavarande beskaffenhet väl värd en uppoffring från statens sida af ett anslag till här föreslaget belopp. då i motsatt fall det torde blifva en nödvändighet att nedlägga kanske inemot en million kronor å byggandet af en dylik docka. Värde af detta tal om garantier inskränkes ytterligare med tanke på den omständigheten, att vid krigstillfälle dockan enligt gällande requisitionslag står till tjenst för flottans fartyg utan något förbehåll. Det behöfves inga garantier för att kronans fartyg då skola hafva företrädesrätt

till dockan; enligt gällande författning står den då för flottans räkning.

En annan sak vill jag äfven nämna i afseende å statsutskottets uppfattning af denna fråga. Det torde vara väl bekant, att statsutskottet icke en utan flere gånger, då fråga varit om att skärpa af Kongl. Maj:t föreslagna villkor, uppstått fordringar i sådant afseende. Om statsutskottet denna gång liksom många gånger förut sagt: på grund af de stora fördelar, som genom det föreliggande förslaget stå att vinna, vill utskottet visserligen tillstyrka detsamma, men på det eller det villkoret, så hade det varit lätt att vid aftalets träffande uppställa sådana villkor, att Riksdagen dermed blifvit tillfredsstäld. Detta har emellertid statsutskottet icke gjort, utan sagt, att för närvarande kan det icke vara med om förslaget, och att regeringen må komma igen dermed. Jag kommer då till hvad jag nyss nämnde, eller talet om uppskof.

Utskottet har, då det afgaf sin hemställan, säkerligen icke förutsett det fall, som för mig ligger nära till hands, att bolaget en annan gång icke befinnes villigt att gå in på den föreslagna ombyggnaden och att dervid underkasta sig svårigheterna vid dockans begagnande under hela den tid arbetet påginge. Om, såsom jag nu säger, ett liknande tillfälle icke erbjuder sig, hvad har då Kongl. Maj:t att göra? Kongl. Maj:t måste ingå till Riksdagen med en begäran om ett anslag å 800,000 kronor för byggande af en docka vid Göteborg. Då bolaget icke har någon speciel fördel af dockans utvidgande, tror jag ingen i kammaren skall med säkerhet kunna säga, att bolaget en annan gång skall afgifva ett liknande anbud.

Den förste ärade talaren från statsutskottet framhöll, att dockan, såsom belägen på en öppen kust, lätt skulle utsättas för fiendtliga anfall och sålunda ej komma oss till nytta. Jag har dock ej förutsett, att dockan skulle användas annat än då sjöstyrkan låge vid vestra kusten och sålunda vore i stånd att skydda denna. Var det åter talarens mening, att läget på en öppen kust lätt kunde vålla, att dockan af fienden förstördes, så vill jag erinra, att ju mer en ort är befästad, desto mer är den utsatt för fiendtlig beskjutning. Om åter fienden tager Göteborg, befarar man kanske, att dockan skulle blifva till nytta för den fiendtliga flottan. Det vore dock en mycket enkel sak att med ett par dynamitpatroner spränga sönder dockans portar och dermed omöjliggöra dess användning af fienden. Man behöfver ju icke tänka om dockan såsom engelsmännen tänkte om tunneln under kanalen.

Jag ber nu att till kammarens behjertande få öfverlemna frågan, sedan jag tagit mig friheten framställa åtskilliga förhållanden, som från försvarssynpunkt synts mig vara af den vigt, att jag rent ut sagdt skulle anse mig hafva felat emot min ansvarsskyldighet, om jag underlåtit att framhålla hvad jag här framhållit.

Anslag för utvidgande af en skeppsdocka å Lindholmen invid Göteborg.

(Forts.)

*Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
å Lindholmen
invid Göteborg.*

(Forts.)

Herr Reuterswärd: Om man vid denna tid af riksdagen, då så många stora och viktiga ärenden hopa sig till afgörande, icke varit i tillfälle att i detalj genomtränga hvarje sådan fråga, så må det ursäktas den enskilde riksdagsmannen. Han måste naturligtvis, då en kongl. proposition af större vikt och betydelse genomgått statsutskottets granskning, fästa sig vid hvad statsutskottet derom sagt, och det är mycket sällsynt, att i kammaren man lyckas genomdrifva ett beslut emot ett enigt statsutskott. Då man emellertid åhör diskussioner här i kammaren rörande viktiga frågor, hvilka man sjelf icke genomträngt, måste man höra med båda öronen, och jag vågar då om det, som från så väl ena som andra sidan i den föreliggande frågan anförts, påstå, att de skäl, statsutskottet i sitt betänkande åberopat, och hvilka här å nyo anförts, väga mycket, mycket lätt, under det hvar och eu, som med uppmärksamhet åhört sjöministrernas yttrande i ämnet, måste såsom fosterlandsvän fästa stor vikt och betydelse vid hans ord.

Det är nu sagdt, att här saknas garantier, men det kommer härvid an på, hvad man menar med garantier. Man kan icke begära, att enskilda personer eller bolag skola garantera — jag kunde nästan säga — det omöjliga, men jag är på grund af detta bolags styrelses uttalanden till chefen för sjöförvarsdepartementet fullkomligt öfvertygad, att styrelsen skall göra allt hvad på densamma ankommer för att Kongl. Maj:t och kronan må erhålla all möjlig säkerhet. Jag föreställer mig, att kontraktet kan uppgöras så, att detsamma sedermera får intecknas i dockan och sålunda blir gällande emot hvem det vara må, som blir egare till dockan. Skulle dockan komma i sådan lägervall, att dess värde i hög grad minskades, förmodar jag, att staten på grund af kontraktets bestämmelser är i tillfälle att göra sin rätt gällande och kan ropa in dockan.

Jag får dessutom säga, att i förhållande till den stora betydelsen deraf, att vi göra allt hvad som göras kan för att betrygga vårt sjöförvar, är den summa, som föreslagits, 137,000 kronor, en småsak. Om staten skall bygga en docka, torde kostnaden uppgå till 800,000 kronor eller till och med en million, ty såsom vi veta, kostade dockan vid Lindholmen 740,000 kronor, hvarjemte betydande förbättringar å densamma sedan skett, så att jag antager 800,000 kronor icke skulle förslå till byggandet af en docka med de dimensioner som den nu ifrågavarande. Jag vill äfven påstå, att underhållskostnaden, tillsynen och skötseln för en sådan docka, från hvilken kostnad staten här skulle vara befriad, uppgår till långt mer än räntan på dessa 137,000 kronor.

Då, såsom jag redan sagt, de tvifvel, jag rörande denna fråga möjligen hyst med anledning af det enhälliga afstyrkandet från statsutskottets sida, hos mig fullständigt försvunnit, anhåller jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Gripenstedt: Då jag så väl på afdelningen som i utskottet deltagit i detta beslut och gjort det utan tvekan, ber jag få anföra skälen dertill.

Jag tror ingen skall misstänka vare sig mig eller någon af de öfrige ledamöterna af statsutskottet att vara mindre försvarsvänlige än någon annan i kammaren. Vi hafva äfven vägt skälen för och emot, men i motsats till den siste ärade talaren funnit skälen för afslag öfvervägande, och dessa äro icke blott, att säkerheten icke är tillräcklig utan äfven i främsta rummet, enligt min åsigt åtminstone, att nyttan af denna docka för sjöförsvaret icke är så stor, som här förespeglats. Sjöministern har uppgifvit, att framför allt under krigstid nyttan i detta fall skulle blifva märkbar. Ja, om Göteborg vore befästadt, erkänner jag rättigheten häraf. Jag önskar äfven, att Göteborg vore befästadt, men då denna stad nu är en öppen ort, undrar jag, om nyttan af ifrågavarande docka kan blifva så stor, som uppgifvits. Statsrådet sade nyss, att flottan naturligtvis komme att ligga utanför och försvara dockan, men flottans uppgift under krigstid torde vara en annan än att ligga och vakta de fartyg, som händelsevis befinnas i dockan för reparation. Han erinrade äfven, att man hade den resursen att spränga sönder dockan med dynamit, men detta alternativ är icke heller tilltalande. Under fredstid är det vidare temligen osäkert, om dockan skall vara ledig till flottans begagnande; detta har icke blifvit emotsagdt, och det kan åtminstone vara ganska stor sannolikhet för, att, då den behöfver tagas i anspråk för flottans räkning, densamma redan skall finnas upptagen af handelsfartyg. Jag tror således icke, att det från försvarssynpunkt är värddt, att man nu gör denna uppoffring. För min del skulle jag hellre, då frågan kommit i ett annat läge, derigenom att Göteborg blifvit befästadt, vilja tillstyrka, att staten för sin räkning der bygger en ny docka, äfven om det skulle kosta 7 à 800,000 kronor. Det föreslås nu, att staten skall gå i kompani med ett bolag, och jag vill icke säga något ondt om detta bolag; långt derifrån! Men i motsats till en ärad talare tror jag, att bolaget skulle hafva rätt stor nytta af dockans utvidgning. Visserligen är det sagdt, att de största handelsångare, som besöka våra hamnar, kunna komma in i dockan sådan den är; detta må vara, men om jag ej misstager mig, står man i begrepp att fördjupa segelrännan in till Göteborg, hvarigenom dockan framdeles kan blifva behöflig för större fartyg än nu. Låt vara, att sjöfartsnäringen är värd all skälig uppmuntran, men att på 5:te hufvudtiteln bevilja ett anslag för sådant ändamål, anser jag icke vara lämpligt.

Huru frågan här i kammaren kommer att utfalla, vet jag naturligtvis icke; statsutskottets ledamöter kunna ju blifva desavouerade, men efter den utgång, frågan fått i Andra Kammaren, torde den sannolikt för denna riksdag vara fallen. — Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Anslag för utvidgande af en skeppdocka å Lindholmen invid Göteborg.

(Forts.)

*Anslag för
utvidgande af
en skeppsdocka
å Lindholmen
invid Göteborg.
(Forts.)*

Herr vice talmannen: Då de skäl, statsutskottet anfört för afslag, syntes mig särdeles svaga, har jag med mycken uppmärksamhet lyssnat till de ytterligare skäl, som här till stöd för dess hemställan skulle kunna andragas, men jag får bekänna, att på mig hafva de icke bitit. Ordföranden på första utgiftsafdelningen anförde den bristande utredningen samt uppgaf med stöd af egen erfarenhet inom statsutskottet, att så snart fullständig utredning föreläge, skulle nog anslaget beviljas. Jag har också någon erfarenhet från statsutskottet, och jag får säga, att så snart man inom statsutskottet önskat afstyrka ett anslag, har det varit ett mycket lätt tillgängligt skäl att tala om »bristande utredning». Det är ett sådant der stående skäl, som kan anföras under alla möjliga förhållanden, och så synes mig äfven här vara fallet. Jag är temligen öfvertygad, att äfven om kammaren bifaller anslaget, kommer det icke att gå igenom vid gemensam votering, men jag tror det för frågans framtida behandling vara af stor betydelse, om Första Kammaren, in-seende betydelsen af den här ifrågavarande dockan, beviljade det begärda anslaget, hvarför jag anhåller, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, ville bifalla den kongl. propositionen.

Herr Leman: Jag ber att få yttra några ord i fråga om säkerheten. Så vidt jag kan finna, synes den kunna erhållas på ganska enkelt sätt. Om kronan till bolaget utbetalar visst belopp för att bolaget skall utvidga dockan, och bolaget derjemte utfäster, att kronan, då så erfordras, skall få nyttja dockan, synes mig ett sådant aftal mer än väl kunna intecknas såsom för nyttjanderätt. Dermed torde kronan hafva fått all den säkerhet, som till skydd för dess rätt kan begäras, och då jag alltså har grundad anledning antaga, att en tillfredsställande säkerhet skall kunna erhållas, anhåller jag att få tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Lithander*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af herr *Lithanders* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 57, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 79.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 16 och 19 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets öfvertagande af rusthållares skyldighet att bekosta rustningshästs skoning under tjenstgöring.

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af medel till fullbordande af de beslutade nya kasern-etablisementen, och

n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till tre danaarf,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 16 och 19 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 61, angående väckta förslag om löneförbättring för vissa betjente vid statens jernvägar.

Punkten a).

Herr Almgren, Fredrik: Herr vice talman, mina herrar! Jag beder få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att äfven om alla stationskarlar vid statens jernvägar skulle åtnjuta arfvode i den högsta arfvodesklassen, skulle de dock utgöra 4 kategorier af löntagare. Detta beror derpå, att vissa af dem utom det högsta arvodet äfven åtnjuta förmånen af fri bostad och uppbära ett tilläggsarfvode af 60 kr. för tjenstgöring vid vissa stationer, att andra åtnjuta den ena eller den andra af dessa fördelar och att slutligen åter andra sakna begge dessa extra löneförmåner. Om nu det högsta arvodet sättes till 720 kr., blir förhållandet följande. De sämst lottade erhålla i årlig inkomst 960 kr.; de något bättre lottades

*Ang. maximi-
arfvode för
stationskarl.*

Ang. maximiarfvide för stationskarl.
(Forts.)

inkomster kunna efter de grunder, som i utskottets betänkaude angifvits för evalvering i penningar af fri bostad o. d., evalveras till 1,020 kr.; den tredje kategorien skulle erhålla 1,066 kr., och slutligen de lyckligast lottade 1,126 kr. Det är naturligtvis den sista summan, som icke får öfverskridas utan att man löper fara att, såsom utskottet mycket riktigt säger, rubba det lönesystem, som man ju vill söka bibehålla; och hvad som derjemte är synnerligen anmärkningsvärdt, det är, att skillnaden mellan löneförmänerna hos de sämst och de bäst lottade utaf den personal, som dock hör till samma arfvodesklass, är så stor som 160 kr. Huru skulle nu förhållandet ställa sig, om Riksdagen höjer lönebeloppet för högsta arfvodesklassen från 720 till 780 kr.? Jo, de högst aflönade skulle erhålla 1,032 kr. i stället för 960 kr., den andra kategorien 1,092 kr. i stället för 1,020 kr. och den tredje skulle komma upp till 1,126 kr. eller just det belopp, som jag kan beteckna såsom det rationella. Endast de högst aflönade, de, som hade alla de förmåner, hvilka skulle kunna tillkomma en stationskarl, skulle erhålla 1,180 kr., således 60 kr. mera än efter ett arfvodesbelopp af 720 kr. Men nu är att märka, att dessa 60 kr. motsvara just beloppet af tilläggsarfvodet. Men detta tilläggsarfvide får ingalunda utdelas fritt af jernvägsstyrelsen åt personalen. Nej, Kongl. Maj:t har förbehållit sig att pröfva hvarje förslag i sådant hänseende för hvarje särskildt fall, hvarje år. Sålunda synes det mig vara alldeles klart, att, då naturligtvis Kongl. Maj:t nog kommer att se till, att den normala siffran, den rationella högsta siffran af 1,126 kr. i aflöningsförmåner för stationskarlar aldrig öfverskrides, så att rubbningar i lönesystemet derigenom uppstå, Kongl. Maj:t endast skall i ett eller annat extremt fall bifalla styrelsens framställning — derest någon sådan ens göres — om ett ytterligare tillägg af 60 kr. åt en stationskarl, som redan har 1,126 kr. i årsinkomst. Då är att märka, att om 780 kr. införes såsom högsta arfvodesklass och dertill 1,126 kr. tillämpas såsom det högsta lönebeloppet, blifver skillnaden mellan de lägst aflönades årsinkomst och de högst aflönades årsinkomst inom samma klass icke mera än ett par och 90 kr. i stället för 160 kr. Genom att bevilja dessa 780 kr. skulle man således efter mitt förmenande alls icke löpa den fara, som statsutskottet här talar om, nemligen att lönesystemet skulle rubbas, men Riksdagen skulle genom denna löneförhöjning åstadkomma, att afståndet mellan de sämst aflönade och de bäst aflönade inom samma arfvodesklass, d. v. s. inom personal med samma ålder i tjensten, blifve mindre och, efter mitt förmenande, rimligare, än hvad för närvarande är förhållandet. Det är på denna grund, herr vice talman, jag beder att få yrka bifall till herr von Friesens reservation.

Herr Tamm: Denna fråga har under föregående riksdagar varit föremål för en mycket grundlig pröfning, men, såsom herrarne se, har den ändå icke ansetts vara definitivt afgjord.

Förhållandet är, såsom kammarens ledamöter torde erinra sig, att hela lönestaten för betjente inom jernvägsstyrelsen är indelad i vissa löneklasser, som skilja sig med 60 kronor per löneklass. Ut i dessa löneklasser hafva de olika kategorierna af betjente inpassats så, att deras lön stiger successivt från ett lägre till ett högre belopp. Det är detta högre, för stationskarlarne bestämda arfvodesbelopp, hvarom frågan nu egentligen rör sig. Jag vill då påpeka, huru betänkligt det är att utan en mycket noggrann pröfning och undersökning göra någon rubbning i detta system. Det visar sig bäst af Riksdagens beslut i fjor, hvilket rörde banvakterna, huru detta på många håll födt af sig önskingar, baserade på den förändring, Riksdagen då vidtog i en klass; och så kommer det undan för undan att gå. Jag anser därför, att man bör vara mycket försigtig, då det gäller att göra en förändring i denna lönestat, utan att förändringen blir noggrannare afvägd, än som är möjligt för en enskild motionär.

Då man nu skall bedöma frågan om tillräckligheten af dessa betjentes löneförmåner i den ställning de intaga och i förhållande till sina gelikar, kan jag icke underlåta att framhålla den stora och betydande förbättring i deras ställning, som vid föregående riksdag gjordes. Man bör nemligen icke, när man bedömer denna lönestat, endast taga hänsyn till den siffra, som synes, utan man måste äfven taga hänsyn till de särskilda förmåner, som tillkomma desse betjente, den pröfningsrätt, som är Kongl. Maj:t gifven att för särskilda förhållanden, såsom en mera ansvarsfull plats, dyrare vistelseort o. s. v., göra tillägg till staten. Inräknar man dessa förmåner, skall jag med några få siffror söka ådagalägga, huruledes en högst betydlig förbättring på alla håll, redan genom den i fjor antagna löneregleringen, kommit stationskarlarne till del. Deras antal utgör innevarande år 1,577, och den tabell, som bifogats statsutskottets betänkande, visar, att utaf dessa 684 nu uppbära högsta lönebeloppet, mot 313 föregående år. Vidare synes af betänkandet, att af dessa 1,577 är det 780. eller öfver hälften, som, utom den synliga lönen, redan genom Kongl. Maj:ts beslut fått sig tillagdt ett extra arfvode af 60 kronor för viss plats, att *samtliga* stationskarlar — jag tänker således icke endast på stationskarlarne i Stockholm, på hvilka man gerna vill tänka, då man talar om dessa betjente — dessutom nu uppbära hyresbidrag med 20 proc. af arfvodet, mot 15 proc. under föregående år. med undantag af i de större städerna. der stationskarlarne äfven förut hade det högre hyresbidraget. Dessutom tillämpas i rikare och rikare mått den onekligen stora förmånen af fri bostad m. m., som jernvägsstyrelsen kan få tillfälle att lemna dem. Slutresultatet af detta, när jag räknar dessa löneförbättringar i kontanta penningar och dertill lägger beklädnadsersättningen, blir, att medelaflöningen, som för stationskarlarne 1897 utgjorde 792 kronor, för 1898 stigit till 860 kronor. Och för de äldre, de, som fått dessa förmåner till fullo, och deribland särskildt den för dem så vig-

*Ang. maximi-
arfvode för
stationskarl.
(Forts.)*

Ang. *maximi-*
arfvode för
stationskarl.

(Forts.)

tiga utaf fri bostad, uppgår aflöningen till 1,066 kronor. Tillägges nu till dessa belopp den af Kongl. Maj:t föreslagna arfvodesförhöjningen af 60 kronor, kan jag för min del icke finna annat, än att man måste erkänna, att i jemförelse med dem, jag kallar deras gelikar, lönen för stationskarlarna är ganska tillfredsställande, då de dessutom samtliga jemväl hafva förmånen att vara berättigade till pension. Således kan jag i detta fall icke annat än underskrifva, hvad statsutskottet uttalat, att den af Kongl. Maj:t. Riksdagen och komitén verkställda löneregleringen är ganska nöjaktig, och att man icke bör opröfvadt göra någon förändring i densamma.

Men, mina herrar, jag har äfven ett annat motiv för mitt uttalande. Jag vill göra eder en fråga. Huru tro herrarne sjelfva, att en ekonomisk affär, t. ex. ett bolag, skulle kunna skötas, om de enskilde delegarne började reglera lönerna, gå in och rösta för huru hög den och den lönen skulle ställas, utan att dervid bry sig om styrelsen? Det skulle snart blifva en fullständig oreda i detta afseende. Och jag kan icke underlåta att såsom min mening uttala, att dessa förändringar på enskilda motionärers förslag, hvilka framkallats genom icke obetydliga påtryckningar hos enskilde riksdagsmän af de intresserade betjente, innebära en ganska stor och äfventyrlig fara för den tukt och ordning, som inom ett verk bör råda. Jag är öfvertygad, att i denna kammare ingen finnes, som icke är med om att bevilja ordentliga och goda löner, att gifva väl betaldt för ett godt arbete. Men jag tror, att Riksdagen gjorde klokt, om den i sådana fall som detta hänvisade betjente och tjänstemän att vända sig till den, som står dem närmast, och det är deras styrelse. Styrelsen har verkligen icke visat sig obenägen att gå deras önskingar till mötes och kommer helt säkert ej heller framdeles att göra det. Detta är också ett af de motiv, hvarför jag anser, att icke någon af de utaf enskilda motionärer föreslagna löneförhöjningarna bör beviljas. Och jag kan i detta sammanhang icke undertrycka en viss förvåning öfver den föregående talarens yttrande. Jag kan icke finna det annat än underligt, att den, som har säte och stämman inom den styrelse, der dessa frågor förekomma, begagnar Riksdagen för att der göra uttalande i denna sak, i stället för att göra det såsom ledamot af styrelsen, särskildt der det rör en kamrats afdelning.

Jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Almgren, Fredrik: Hvad den siste talaren nyss yttrade föranleder mig att säga: att jag för min del i jernvägsstyrelsen uttalat mig i denna sak i samma riktning som nu, ehuru jag ej fann skäl att reservera mig mot styrelsens något afvikande åsigt, och att jag icke finner någonting hindra mig att såsom riksdagsman fritt uttala min mening i denna fråga. Och detta så mycket hellre, som jag ju i *hufvudsak* instämmer i hvad jernvägsstyrelsen yttrat, nemligen att man bör se till, att någon rubbning i löne-

systemet icke får förekomma. Det är detta jag särskilt betonat, ehuru väl min framställning slutade med yrkandet, att 780 kronor borde bestämmas såsom det högsta arfvodet i stället för 720; men beträffande maximilönen, 1,126 kronor, framhöll jag särskildt, att deruti borde ingen ändring göras.

*Ang. maximi-
arfvode för
stationskarl.*

(Forts.)

Herr Alin: Jag beder att för min del få protestera mot den anmärkning, som rigtats mot att en embetsman har yttrat sig i den fråga, som föreligger, och uti hvilken han är sakkunnig. Skall en sådan anmärkning godkännas, blir konsekvensen den, att embetsmännen böra uteslutas ur Riksdagen.

Jag kan ej heller neka till, att det förvånade mig, att herr Tamm kunnat anse sig böra säga, att den motionär, som är i fråga, herr von Friesen, skulle hafva handlat på grund af påtryckning från de personer, hvilka närmast skulle vara intresserade af denna löneförhöjning.

För min del kan jag icke bedöma denna sak så noga, att jag vill framställa något yrkande. Jag har funnit goda skäl för det högre beloppet, framställda och betonade särskildt af herr Almgren, och det synes mig vara en viktig sak, att staten ser till, att dess arbetare äro så väl aflönade, som arbetet kräver. Jag tror också, att detta har sin stora betydelse i det afseendet, att man derigenom kanske kan undvika sådana utvägar för att tillgodose arbetarnes ekonomiska förhållanden, som kunna blifva långt mera ödesdigra än de faror, som här af statsutskottet och dess målsmän stälts i utsigt.

Jag anser mig emellertid, som sagdt, icke kunna så bestämdt skilja mellan utskottet och dem, som deremot gjort anmärkningar, att jag vill framställa något yrkande.

Herr Tamm: Jag vill blott svara, först och främst att herr von Friesen icke är motionär, och för det andra, att jag icke talade om att denna fråga skulle hafva framkommit genom påtryckningar. Jag yttrade, att åtminstone vet jag bra många personer, som varit utsatta för påtryckningar af en hel del af dessa jernvägsbetjente, som varit uppe och petitionerat och anhållit om deras röster. Det är denna påtryckning, som jag icke anser lämplig, utan anser jag, att det är det bästa och det nyttigaste för verket, att de vända sig till den, de borde vända sig till, nemligen till sin styrelse.

Herr Alin: Jag beder att, beträffande motionärens namn, få påpeka, att det yrkande, som framställdes af herr Almgren, var på bifall till »herr von Friesens motion». — Det var emellertid, efter hvad jag nu hör, en missuppfattning af herr Almgrens yttrande, som föranledde mig att nämna herr von Friesen såsom motionär.

Herr Leman: Jag har försökt räkna ut, huru mycket en stationskarl i högsta löneklassen skulle få, i händelse herr Center-

*Ang. maximi-
arfoode för
stationskarl.
(Forts.)*

walls motion komme att bifallas. Det finnes 4 kategorier i denna klass, och af dessa skulle de lägst aflönade komma upp till omkring 3 kronor och de högst aflönade till omkring 3 kronor 40 öre om dagen. Detta kan jag för min del icke anse vara för mycket för en person, som tjenat sig fram så långt samt har en så ansvarsfull befattning. Och jag tror, att Riksdagen gör klokt, om den, i den mån ske kan, ser till, att dessa stationskarlar och deras vederlikar erhålla skälig ersättning för sitt arbete. För min del anhåller jag därför om bifall till herr Centerwalls motion.

Herr Fränckel: Herr Tamm har redan framhållit de viktigaste skälen för utskottets betänkande i denna punkt, och jag beder att ytterligare få fästa kammarens uppmärksamhet på, och särskildt den siste talarens, hvilken gjort beräkningar öfver hvad stationskarlarne kunna förtjena, huru viktigt det är för kammaren att icke på något sätt, genom accepterande af enskilda motionärers förslag, göra rubbningar i en så stor och viktig lönestat som den, hvilken gäller för statens jernvägar. Om man betänker, att den styrelse, som har dessa jernvägar om hand, förvaltar en statens förmögenhet på cirka 330 millioner, hemställer jag till herrarne, huruvida det skulle anses vara klokt att för ett särskildt fall, sådant som detta, rubba en förut noggrant afvägd och uträknad stat. Och jag frågar, hvart det skulle leda, om ett sådant sätt skulle kunna fortgå, att, såsom nu skett, inom de olika embetsverken betjeningen finner sig föranlåten att, med förbigående af sina respektive styrelser, hos vederbörande riksdagsmän anhålla om deras förord och kraftiga bistånd att genomföra förändringar i lönestaten, som hos styrelserna icke voro möjliga att få fram. Utskottet har också, såsom herrarne finna, måst ställa sig på den ståndpunkten, att om man icke vill riskera de vådligaste konsekvenser häraf, måste man i dessa frågor bestämdt afvisa alla enskilda förslag, som medföra rubbningar i det bestående lönesystemet, om det icke föregås af erforderlig utredning, och man därför endast bör förorda sådana förslag, som från vederbörande styrelse och genom Kongl. Majt komma till Riksdagens pröfning.

Ehuru äfven jag gerna önskar den möjliga förbättring i ekonomiskt afseende, som kan tillföras jernvägspersonalen vid statens jernvägar, vid hvilken jag så länge varit fästad, kan jag dock icke, i det skick frågan nu föreligger, annat än anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Leman: Jag skall endast anhålla att få ändra mitt yrkande, så att det sammanfaller med herr Almgrens, och sålunda hemställa om bifall till herr von Friesens reservation.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna,

att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Almgren, Fredrik*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr von Friesen vid förevarande utlåtande afgifna reservation.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten a) af sitt utlåtande n:o 61, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den af herr von Friesen vid förevarande utlåtande afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 102;

Nej — 27.

Punkten b).

Herr Sandberg: Jag kan icke annat än på det högsta beklaga, att den motion, som nu föredragits, någonsin blifvit väckt. Om motionen bifalles, alstras deraf afund, och likartade anspråk komma att framställas från betjeningen vid post- och telegrafverken, hvilken säkerligen, i likhet med jernvägstjenstemännen, haft ett synnerligen ansträngande arbete under förra året. Om motionen deremot afslås, hvilket jag både hoppas och yrkar, uppstår derigenom missnöje hos jernvägsbetjeningen, som sålunda blifvit sviken i de förhoppningar, som genom motionen blifvit väckta.

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

*Ifrågasatt
löneförhöjning
för lokomotiv-
putsare m. fl.*

Punkten c).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten d).

*Ang. aflönings-
förmånerna
för kontors-
biträden vid
jernvägs-
styrelsen.*

Herr Tamm: Vid föredragningen af denna punkt i Andra Kammaren yttrade motionären, herr Hedin: »Om det i sjelfva verket förhöll sig så, som utskottet påstått i sitt utlåtande, att talaren i sin motion meddelat origtiga uppgifter, så skulle talaren känna sig djupt bedröfvad och finna det vara en oafvislig pligt att anhålla hos kammaren och statsutskottet om öfverseende. Men talaren hade icke meddelat origtiga uppgifter och ville därför taga till ordet till sjelfförsvär, ett försvar, som, om det skulle få karakteren af angrepp, likväl icke blefve ett angrepp mot statsutskottet. *Talaren fann det förklarligt, att utskottet i denna fråga sökt få upplysningar i sak, och tog för gifvet, att utskottet erhållit sina upplysningar från hvad talaren ville kalla jernvägsadministrationen.*»

Då jag på sätt och vis, såsom ordförande på den afdelning, som haft att behandla denna fråga, känner mig ansvarig för de uppgifter, som äro meddelade i detta betänkande, får jag förklara, att de äro fullkomligt rigtiga. Jag anhåller att få till protokollet antecknad, att herr Hedins uppgift, hvad angår kontorsbiträdena, att, utom dessa, all ordinarie betjening vid statens jernvägar personligen åtnjuter såväl inqvarteringsersättning, hyresbidrag som fri läkarevård och fri medicin, alldeles icke är riktig, men att deremot statsutskottets uppgifter äro rigtiga. Förhållandet är nemligen, att dessa förmåner tillkomma endast den vid distrikten anställda personalen. Slutligen ber jag få nämna, att dessa statsutskottets uppgifter icke blifvit hemtade från någon s. k. jernvägsadministration, utan stå att läsa i Riksdagens skrivelse n:o 114 af den 18 maj 1897.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten e).

Utskottets hemställan bifölls.

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 16 och 19 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 62, i anledning af väckt motion om anslag till gratifikationer åt betjente vid statens jernvägar.

Herr Moberg: Ehuru jag ingalunda är så förmäten, att jag hyser den minsta förhoppning, att jag, med den ringa betydelse mitt ord kan ega, skulle kunna motverka det enstämmiga utlåtande, hvartill utskottet kommit, så skall jag dock, såsom varande en af motionärerna, tillåta mig att yttra några ord, hvilka, under närvarande ogynsamma förhållanden, möjligen kunna betraktas såsom ett liktal. Såsom sådant skall det dock mindre afse den jordade motionen än den ritual, enligt hvilken begrafningsceremonierna inom statsutskottet försiggått.

Jag kan för min del icke finna, att utskottet tagit hänsyn till motionens syfte, och följaktligen har utskottet med sin argumentation icke bevisat hvad som skulle bevisas. Sedan utskottet nemligen lemnat sitt godkännande till motionärernas påstående, att under förlidet års sommarmånader en synnerligen sammanträngd och storartad trafik å statens jernvägar egt rum till följd af flera dervid sammanstötande omständigheter, såsom regeringsjubileum, utställningen i Stockholm och de storartade fältmanövrerna samt de särskildt lyckliga konjunkturena inom näringslivets område, så öfvergår utskottet till en bevisföring för den af utskottet uttalade och säkerligen jemväl af oss alla delade förhoppning, att med hänsyn till dessa fortfarande goda konjunkturer man hade att förvänta en stor trafik å jernvägarne, och att deraf sedermera skulle kunna hemtas anledning till förnyad framställning om gratifikationer åt jernvägspersonalen.

Med en sådan argumentation kan jag icke finna annat, än att utskottet alldeles snedvridit de grunder, på hvilka motionärerna stöda sin framställning. Motionärerna hafva nemligen ingalunda förmenat, att, därför att jernvägarne under en viss tid tillförts ökade inkomster, jernvägspersonalen till följd deraf skulle vara berättigad till den andel i vinsten, som här af må hafva uppkommit. Nej, för visso icke. Motionärerna hafva förmenat, hvad som för en hvar dessutom är uppenbart, att till följd deraf, att under dessa månader, på grund af omnämnda omständigheter, en ytterst sammanträngd, komplicerad och svårskött trafik egt rum, denna sammanträngda trafik icke kunnat utfalla så lyckligt, som skett, utan att fast hellre fara både för person och egendom samt vedervärdigheter af mångahanda slag kunnat uppstå, om icke jernvägspersonalen så pligttroget och nitiskt skött sina åligganden. Åt denna nitiska sjelfuppostring, högst nödiga vaksamhet och efterföljansvärda plikt-känsla hafva motionärerna ansett, att Riksdagen borde lemna sitt erkännande, jernvägspersonalen till glädje och fosterlandet till framtida gagn. Då emellertid icke Riksdagen har att utdela något hederstecken eller någon utmärkelse af dylikt slag, så hafva motionärerna tänkt, att det erkännande, som å Riksdagens sida kunde vara lämpligt att gifvas, skulle kunna ske i form af en penningbelöning, som vore jernvägspersonalen i dess anspråkslösa vilkor till någon glädje och förnöjelse, på samma gång den vitnade derom,

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

att staten äfven mot de ringaste af sina söner visar sin erkänsla, när de i ansvarsfulla tider veta att göra sin pligt.

För öfrigt är att bemärka, att denna framställning icke framkommit från jernvägspersonalen, och att det sålunda här åtminstone icke torde vara skäl att tala om någon påtryckning — utan framställningen har utgått från ledamöter inom denna kammare; och jag vågar hysa den förhoppning, att dessa motionärer hvarken inom statsutskottet eller inom Riksdagen gjort sig så kända, att man kan antaga, att de i framtiden skulle i oträngdt mål göra sig till målsmän för en hemställan om gratifikation hvarken åt jernvägsbetjente eller någon annan, och att Riksdagen sålunda icke kunde befara, såsom det heter i utskottets betänkande, förnyade framställningar, som endast med svårighet kunna tillbakavisas. Beträffande detta sista tillägg »som endast med svårighet kunna tillbakavisas», tillåter jag mig erinra, att jag icke kan förstå, hvarför man skall med ljus och lykta söka efter skäl att bekämpa, hvad som endast kan med svårighet tillbakavisas. Äro svårigheterna för öfrigt icke större, än de i utskottets betänkande visat sig hafva varit i nu ifrågavarande fall, så synes mig utskottet icke behöfva rygga tillbaka därför.

Vidare har utskottet såsom en anmärkning mot motionen framhållit, att, om den beviljades, gratifikationerna skulle utfalla otillfredsställande och ojemnt, och utskottet har dervid särskildt anfört, att då en del af personalen, nemligen stationsbefälet på de mindre stationerna, är att hänföra till betjentgraden, skulle dessa komma i åtnjutande af gratifikation, under det att stationsbefälet vid de större stationerna, som likaväl, och det medgifver jag mycket gerna, gjort sig förtjent af ett sådant erkännande, icke skulle erhålla någon gratifikation. Först beder jag då att få erinra, att det är ju icke vanligt, kanske icke ens tillbörligt, att gratifikationer utdelas annat än åt tjenstemän i de lägre graderna. Om nu emellertid detta varit ett så stort fel i motionen, om det skulle vara så olyckligt, att befälet på de mindre stationerna kommit i åtnjutande af denna gratifikation, så hade väl utskottet kunnat afhjelpa detta fel i motionen, ty såsom vi väl veta, är utskottet mycket vant att vid besvaret af både Kongl. Maj:ts propositioner och enskilda motioner hemställa om bifall »så till vida», hvarför dessa stationsbefälhafvare ju kunnat undantagas från gratifikationerna.

Utskottet säger slutligen, att jernvägspersonalen icke blifvit utan någon godtgörelse, den har fått den i ett visst afseende. Sålunda anför utskottet, att »bevakningspersonalen har, i den mån dess tjänst i högre grad tagits i anspråk, härför uppburit öfvertidsersättning, och tågpersonalen har för sitt ökade arbete erhållit motsvarande ersättning i form af milpenningar». Det är just denna argumentation, som klarast och tydligast bevisar, att utskottet icke velat fatta den verkliga innebörden af motionen. Denna afser, såsom jag redan yttrat, icke endast en penningfråga, den afser icke

en godtgörelse för förlorade dagar och timmar, som det tillkommer jernvägsstyrelsen att beakta och ersätta, utan motionen afser ett erkännande från Riksdagens sida åt jernvägspersonalen för det utmärkt pligttrogna och nitiska arbete, den under så högst brydsamma förhållanden utfört, och att det sålunda vore staten, likasom en hufvud eller en husbonde, när tjenarne under brydsamma förhållanden stått honom troget bi, värdigt att gifva deråt sitt erkännande, och dermed hugfästa de minnesvärda månader och dagar under sista året, hvilka kanske aldrig blifvit hvad de varit för det svenska folket utan denna jernvägspersonalens trogna och nitiska tjänst.

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

Jag tillåter mig att, utan att hysa den ringaste förhoppning om framgång, yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Sandberg: Såsom herrarne nog märkt, afsåg mitt yttrande, då jag nyss hade ordet, den nu föredragna motionen, men hvilken då icke förelåg till behandling. För att emellertid detta mitt yttrande måtte komma in på rätt ställe, tager jag mig friheten att upprepa detsamma.

Jag beklagar på det högsta, att en sådan motion någonsin blifvit väckt. Om motionen bifalles, alstras deraf afund och likartade anspråk af betjeningen vid post- och telegrafverken, hvilken säkerligen likaväl som jernvägsbetjeningen haft ett synnerligen ansträngande arbete under förra året. Om deremot motionen afslås, hvilket jag hoppas och yrkar, så uppstår derigenom missnöje hos jernvägsbetjeningen, hvilken blifvit sviken i de förhoppningar, som genom motionen blifvit väckta.

Herr Tamm: Jag hade nästan hoppats, att vi skulle slippa diskutera denna motion. Den är ju tydligen framsprungen ur en varm känsla och ur den önskan, att svenska Riksdagen skulle i sin helhet gifva ett erkännande åt det arbete, som under det föregående året blifvit särskildt utveckladt vid statens jernvägar. Då Andra Kammaran likväl afslagit motionen, hade jag hoppats, att motionärerna icke skulle hafva velat söka drifva fram denna sin motion, då den just sålunda förlorar arten af det ideella erkännande, som skulle ligga i densamma. Då emellertid en af motionärerna fortfarande yrkar på ett bifall till motionen, synes mig, att han redan derigenom något minskat på det ideella i motionen, och jag skall därför öfvergå till en mera praktisk behandling af densamma.

Hufvudmotivet, för att en gratifikation skulle utdelas, är utan tvifvel, att fjollårets höga jernvägsinkomster skulle vara en följd af det stora och ökade arbete, som jernvägspersonalen fått underkasta sig. Nu klandrade emellertid den föregående talaren utskottet, för att utskottet tagit upp detta argument. Det lär väl dock vara en obestriddig sanning, att, vare sig det gäller att transportera och sköta trafiken för den ena eller den andra varan, samma arbete

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

kommer att träffa jernvägspersonalen, och att således en ökad trafik jemväl ökar arbetet. När man nu vill lemna en gratifikation för det arbete, som står i motionen omtaladt, — det skulle hafva medfört en inkomst af 5¹/₂ millioner kronor utöfver den vanliga — så skulle naturligtvis den logiska konsekvensen vara, att, i fall en stegring på detta sätt ytterligare inträder, man skulle hafva att vänta ett kraf från jernvägspersonalens sida att återigen blifva tillgodosedd med en gratifikation.

Jag kan icke heller finna det annat än underligt, att motionärerna, då de velat göra detta erkännande, gjort en sådan gradering af jernvägens tjenstemän, som här är gjord. Ty man omnämner icke med ett ord distriktsbefälet. Detta får berömmet, men jernvägsbetjeningen får penningarne. Jag har svårt att se, hvori skilnaden uti deras arbete skulle ligga. Är det någon skilnad, så faller den för mig helt och hållet tvärtom. Det är såsom motionärerna med skäl påpekat, att man icke kan neka till, att det skulle hafva varit mycket svårt att med den ringa personalen och de få mötesplatserna ordentligt sköta trafiken. Men att allt gått bra, lär väl bero hufvudsakligen på anordningar ifrån cheferna och dem, som styra och ställa med detta. Dessa hafva icke fått någon tillökning. Styrelsen har icke fått någon hjälp och distriktsbefälet har icke heller fått något biträde. Deremot har en icke obetydlig hjälp lemnats betjeningen. Det har af utskottet påpekats, att, för att lätta deras arbete, för 40,000 kronor utöfver den vanliga kostnaden anstälts extra betjening. Vidare hafva betjente fått betalning efter en af Riksdagen och Kongl. Maj:t antagen bestämmelse i aflöningsreglementet, att de för ökad arbete skola undfå högre betalning. Sålunda har å dessas sida detta ökade arbete både blifvit lättadt och premieradt, hvilket icke varit fallet med de två afdelningar af jernvägsbefälet, hvilka motionärerna synas antingen hafva satt för högt för att få vara med om en nationalbelöning eller också för lågt i jemförelse med jernvägsbetjeningen.

Vidare har den frågan uppstått sig för statsutskottet: huru skall den belöning, hvilken, enligt motionärernas förslag, skall utgå med ungefär en månads arvode åt betjente och den extra personalen, träffa den del af denna extra personal, som redan lemnat sina platser och sålunda är borta. Det vet jag icke. Deremot kan det tänkas, att en sådan fördelning af en månads aflöning skulle kunna ega rum till samtliga jernvägsbetjente. Men då blir det en annan fråga: huru ställer sig detta rättvisligen? Jo, på grund af den ökade trafik, som utställningen i Stockholm medfört, skulle t. ex. följande stationsföreståndare erhålla en månads aflöning i gratifikation, nemligen föreståndarne vid Gellivare-banans stationer, vid Badstuträsk, Jörn, Säfvar etc., men vid de stationer, som ligga nära Stockholm, såsom t. ex. Liljeholmen, Huddinge och Tumba, skulle föreståndarne icke få någonting. Föreståndarne vid en del sådana stationer, som haft mest att göra, skulle icke få någonting, emedan

de höra till tjenstemannaklassen, men de vid Elfsjö och Rönninge skulle få.

Nog tror jag, att det varit bättre, om man med litet mera eftertänksamhet behandlat förslaget, innan man framlagt detsamma, och man får icke ställa den fordran på statsutskottet, att det i denna uppenbara oreda skulle hafva kunnat åstadkomma någon reda.

För min del finner jag, att den gratifikation, som man velat gifva åt jernvägsbetjeningen för ett ökad arbete, skulle bäst anordnats i form af milpenningar och öfvertidsersättning. Det hade varit mycket bättre än detta, hvad jag vill kalla, drickspenningssystem. Ett sådant systems införande är onekligen något, som förderfvar pligtbegreppet hos statens tjenare. Dessa drickspenningar i särskilda fall kunna icke verka godt på deras uppfattning af sina pligter. Ett godt arbete skall väl betalas, men icke på detta vis, synes det mig. Jag vill tillägga, att ett bifall till motionen kan innebära en fara af annan art. Mina herrar! Så länge inom det gamla Rom hvarje medborgare ansåg, äfven med personlig uppoffring, att hans första pligt var att tjena staten, så länge växte detta samhälle framåt, men ifrån den dag, då, vare sig partier eller enskilda, började att genom panem et circenses skaffa sig röster och popularitet, var grunden till Roms storhet fallen.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Alin: Då tidningarne hade börjat meddela notiser om, att den nu ifrågavarande motionen hade blifvit väckt, hade jag en dag besök af 3 à 4 jernvägsbetjente här i Stockholm, som bådo mig framföra deras tacksamhet till de herrar, som, jemte mig, underskrifvit denna motion. Denna anhållan motiverade de på det sättet, att de förklarade, att de voro tacksamma för det förslag om gratifikation, som blifvit framställt, men att de fäste sig mindre vid det penningbelopp, som är i fråga, eller dervid, att ett penningbelopp är i fråga, utan de egentligen voro tacksamma för det erkännande, som är föreslaget att lemnas dem, och för det sätt, hvarpå förslaget ur denna synpunkt är motiveradt. — Det synes mig, som om det ej heller för utskottet bort vara svårt att finna, att förhållandet icke, såsom herr Tamm nu senast yttrat, är det, att hufvudmotivet för motionen ligger i de ökade trafikinkomsterna. Det synes mig, som om ett blott genomläsande af motionen borde ådagalägga, att så ej är förhållandet, och för dem, som ändock ej förstätt motionen, borde den saken klart framgå af den klara och, efter min tanke, tillräckliga utredning af frågan, som lemnats af den förste talaren.

Utskottet börjar sin kritik på ett sådant sätt, som om det insåge, hvad det i verkligheten är, som föranledt motionärernas framställning, i det att utskottet säger: »Utskottet erkänner till fullo det förtjenstfulla sätt, på hvilket personalen vid statens jernvägar fullgjort det omfattande och magtpåliggande arbete, som trafikens

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernväg-
betjenle.
(Forts.)*

betydliga stegring under nästlidna år och särskildt dess sommar-månader påkallat. Det nu väckta förslaget, att en del af denna personal *på grund häraf* och med hänsyn till det stora öfverskott, som statens trafikinkomster under fjolåret lemnat utöfver det beräknade beloppet, skulle tilldelas särskild gratifikation, synes dock utskottet gifva anledning till betänkligheter», och derefter går utskottet att kritisera motionen endast ur synpunkten af penningfrågan. Jag vill, särskildt med anledning af den siste talarens yttrande, framhålla det origtiga uti detta utskottets betraktelsesätt. I sammanhang med eller såsom en följd af detta sätt att se saken, har utskottet, som herrarne finna, kommit till den för utskottet synnerligen ovanliga situationen att afstyrka en motion om anslag på grund deraf, att man har att vänta sig rikliga penningtillgångar. Ty utskottet resonerar så, att då man nu i år kan påräkna större trafikinkomster för nästa år, kunna vi naturligtvis förvänta motsvarande motioner från andra håll, och i följd deraf skulle Riksdagen, derest denna motion bifölles, blifva utsatt för nya framställningar och deraf följande beslut i liknande syfte. Utskottet borde väl redan af denna konsekvens hafva insett, att det ej är de rikliga inkomsterna, som varit hufvudskälet för motionen, utan den har tillkommit ur en annan synpunkt, nemligen den, att man ansåg, att hvad som här inträffat kräfde ett *erkännande*, och detta erkännande ansågs lämpligt att gifva i den form, att man till Kongl. Maj:t stälde ett anslag att för det ifrågavarande ändamålet efter vissa grunder användas. Jag tror ej, att det skall blifva så synnerligen svårt för Kongl. Maj:t att pröfva, hvilka som böra erhålla en dylik gratifikation enligt här angifna grunder, och jag ber att särskildt få påpeka, hurusom i motionen säges, att penningarne skola, efter förutgången pröfning, af Kongl. Maj:t disponeras. Då utskottet, på tal om de liknande framställningar, som från annat håll vore att förvänta, säger, att man bör akta sig för en åtgärd, hvilken skulle kunna föra med sig dylika konsekvenser, synes utskottet förbise, hvad det är frågan om att här erkänna. Här föreligger nemligen ett alldeles exceptionelt fall, att utan någon olyckshändelse, utan svårare tåggrubningar har handhafts en ofantligt mycket större rörelse på statens jernvägar än den, som motsvarar dessas normala trafikförmåga, med hänsyn till banornas beskaffenhet samt tillgång på materiel och ordinarie tjenstepersonal. Det är, hvad som till vinnande utaf det resultatet har utförts utaf den personal, hvarom här är fråga; det är detta, det meningen är att erkänna. Och jag tror eller, rättare sagt, jag befarar, att ej så synnerligen många fall skola inträffa, då man får motsvarande anledningar till en framställning, sådan som denna, och jag vill, med anledning af utskottets yttrande, säga, att man får tacka sin Gud, om man får många anledningar till de af utskottet befarade konsekvenserna, för så vidt konsekvenserna skola följa af ett fall, analogt med det här föreliggande.

Här talas vidare i utskottets betänkande, om den orättvisa, som skulle blifva en följd af att vissa funktionärer inom *tjenstemannagraden* befinna sig i samma löneförhållanden som vissa inom *betjentegraden*, men icke skulle komma i åtnjutande af någon gratifikation. Först och främst vill jag ej erkänna riktigheten af detta resonnement, att i den omständigheten, att *en* person, men ej *en annan* får belöning, skulle ligga en orättvisa mot den senare, änskönt denne uppenbarligen ej sker någon skada, men dessutom anhåller jag att särskildt få påpeka, hurusom anledningen till den föreslagna gratifikationens inskränkande till betjentegraden finnes tydligen i motionen angifven. Det står nemligen, att det är med hänsyn till denna personals »lefnadsställning», och deruti ligger förklaringen till, att man ansett, att man kunde inskränka sig till denna klass och ej gå utöfver den in på tjenstemannagraden, då ju någonstades gränsen måste dragas. De ifrågasatt personerna inom tjenstemannagraden äro för öfrigt, i jämförelse med dem inom betjentegraden, hvilka här skulle gratifieras, ett ringa fåtal — antagligen uppgår det ej till mer än något öfver ett par hundra — då deremot antalet inom betjenteklassen, om hvilka här är fråga, utgör cirka 6,000. Dessa tjenstemän, om hvilka utskottet här säger, att de genom sitt uteslutande från belöningen skulle tillskyndas orättvisa, lära väl för öfrigt hufvudsakligen utgöras af unge män med befordringsmöjligheter, som särskildt torde hafva befrämjats genom att de under berörda trafikperiod så skött sina åligganden, att de ådragit sig sina förmäns uppmärksamhet och förvärfvat en opinion om sig till fördel för sin framtida befordran, ett förhållande, hvartill ju icke någon motsvarighet förefinnes för de högst aflönade inom betjentegraden.

Vidare skall jag anhålla att äfven något få beröra, hvad utskottet i 3:dje punkten af sitt utlåtande anför derom, att i fall det här utförda arbetet gått utöfver de vanliga gränserna, så hafva också vederbörande därför erhållit ersättning i form af betalning för öfvertid, milpenningar och dylikt. Jag vill med afseende derpå säga, att ersättning för öfvertid, milpenningar och sådant äro saker, som ingå i den ersättning, som i regeln *skall* lemnas för arbete, utfördt utöfver den normala tiden. Men här är ej fråga om ersättning för öfvertid. Här gäller erkännande af ett arbete, hvilket varit af helt annan omfattning och art än det normala och vida mera ansvarsfullt än det normala, ofta farligt, som fordrat särskild omtanke, mod och kallblodighet i ovanlig grad, och som slutligen utförts i känslan af den skyldighet, som åligger hvarje statens tjänare, att, oberoende af det formella aftalets gränser för hans skyldigheter, göra allt, hvad i hans förmåga står, för att de kraf, som kunna ställas på honom inom det honom anförtrodda värf, också må varda fyllda. Geijer säger på ett ställe i svenska folkets historia: »stark är den, som ej underhandlar med sin pligt, det är den grundsats, som bevakar länders gränser och gifver växt åt välden.» Det är på den pligtupp-

*Ifrågasatta
gratifikationer
å jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

fyllelse, här föreligger, som jag skulle vilja tillämpa dessa Geijers ord. Det är en pligtuppfyllelse af den art, att man må känna sig glad och tacksam, att ett dylikt prof blifvit gifvet i detta den individualistiska verldsåskådningens tidevarf. I och för sig värdt erkännande, bör det ock erhålla erkännande ur den synpunkten, att i hvarje prof på en dylik uppfattning af åliggande pligt och i hvarje erkännande deraf ligger ett stärkande af den solidaritetskänsla, hvilken bör genomtränga samhällets medlemmar i allmänhet, och ej minst statens tjenare. Det är i känslan af att ett dylikt erkännande, här är påkalladt, som motionen har blifvit väckt, och jag trodde ej, att i denna kammare skulle kunna framkomma ens någon antydan sådan som den senaste talarens derom, att andra motiv skulle hafva föranledt framläggandet af det nu ifrågavarande förslaget. Utaf dem, som försökt sätta sig in i motionärernas tankegång, har såväl jag som flera af mina medmotionärer fått från olika håll i landet, från män och qvinnor, emottaga de hjertligaste uttryck af glädje och tacksamhet derför, att ett förslag sådant som det här föreliggande blifvit framställt, och vi föreställa oss, att likasom det nu ifrågavarande erkännandet i sig sjelf skulle verka till samhällets sanna båtнад ur den synpunkt, jag nu nämnt så skulle det ej heller vara en svenska Riksdagens kammare ovärdigt att gifva ett dylikt erkännande.

Det har sagts, att i följd af Andra Kammarens beslut vore frågan fallen. Men äfven om man i följd af det sätt, hvarpå detta Andra Kammarens beslut blifvit fattadt, icke har stort skäl att vänta, att Riksdagen till sist bifaller motionen, så *kan* dock ett bifallande beslut komma till stånd, derest Första Kammaren fattar ett beslut, motsatt medkammarens, och jag är fullt öfvertygad om, att det uttryck af erkännande, som skulle ligga uti ett sådant kammarens beslut, i alla händelser icke skulle vara värdelöst.

Jag anhåller vördsamt att få förena mig i herr Mobergs yrkande.

Friherre Klinckowström: Om jag skulle hafva varit en af delegarne i den motion, som här föreligger till behandling, och som är undertecknad af 22 af denna kammarens i många hänseenden främre ledamöter, så skulle jag, med stöd i viss mån af hvad den siste talaren yttrat, ansett det vara skäl, att Riksdagen gifve ett bevis på sitt erkännande och sin tacksamhet för den möda, arbete och pligt-trohet, som den ifrågavarande jernvägspersonalen ådagalagt under förlidna års sommar och höst. Men längre vill jag ej gå. Jag skulle inskränka mig till en underdånig skrifvelse, att Riksdagen till Kongl. Maj:t uttryckte Riksdagens tacksamhet och gillande utaf allt, hvad den ifrågavarande jernvägspersonalen uträttat under de svåra förhållanden, som uppstodo förra året i följd af jubileet och industriutställningen m. m., men jag skulle ej vidare befatta mig med någon penningbelöning till denna personal, utan öfverlemna denna fråga i

Kongl. Maj:ts händer, att, i fall Kongl. Maj:t funne sådant lämpligt och nödigt, derom göra framställning till denna Riksdag. Nu har så ej skett, och det beklagar jag både för motionärernas skull och för hela frågans ställning. Jag får här betyga statsutskottet min stora tacksamhet för det sätt, hvarpå utskottet behandlat frågan, och särskildt vill jag af många anledningar icke underlåta att för-ena mig i det yttrande, som herr Tamm nyss afgifvit i denna fråga. Jag anser, att ett bifall till motionen innebure ett farligt prejudikat för framtiden, ty om embets- och tjänstemän göra sin pligt, så ha de därför sin lön, men att särskildt gratifiera dem med en ej obetydlig penningssumma — det är fråga om en månads aflöning, uppgående, enligt hvad motionärerna angifva, till ungefär 350,000 kronor — det anser jag vara ett farligt prejudikat; ty, mina herrar, varen förvissade om, att derest Riksdagen nu beviljar denna gratifikation, hvilken herr Tamm mera riktigt än vackert kallade för »drickespenningar», så komma nog vid blifvande riksdagar andra embets- och tjänstemän inom andra corpser att, genom sina tillskyndare inom kamrarne, begära dylika gratifikationer, och jag tror, att det skulle blifva en stor misshushållning, då ej Riksdagens penningtillgångar tillåta ett fortsättande på den vägen. Jag hoppas, att denna kammare skall, i likhet med den Andra Kammaren, gifva rättvisa åt sitt statsutskott, helst, som herrarne finna, här ej förekommer någon enda reservation.

För min del anhåller jag värdsamt om afslag å motionen och bifall till statsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr Svedelius: Gerna vill jag medgifva, att statsutskottet har haft *ett* skäl för att afstyrka den föreliggande motionen, det skälet nemligen att iakttaga sparsamhet med statens medel, men dermed synes det mig också, att utskottets verkliga skäl blifvit uttömda. ty de, som anförts, synas mig vara i sak allt för svaga. Jag skall ej inlåta mig på att å nyo bemöta desamma, helst föregående talare redan till fyllest gjort detta, utan endast anhålla att få yttra några ord rörande sjelfva saken.

Den, som något känner till, hvad en intensiv jernvägstrafik redan under vanliga förhållanden kräfver af sin personal i afseende på vakenhet och uppmärksamhet, och huruledes den är utsatt för oro och bekymmer af alla slag, den, som det vet, säger jag, han skall också förstå, hvad det vill säga, när denna, så att säga, normala trafik utvecklas på ett alldeles abnormt sätt, såsom förhållandet var under den gångna sommaren och hösten. Få torde väl de vara, hvilka, då de vid den tiden färdades på våra jernvägar, kunde underlåta att observera, hvilken oerhörd olikhet i trafiken, särskildt i afseende å persontrafiken, då egde rum, jemförd med hvad man förut varit van att se. Nu säger visserligen utskottet, att den stora ökningen i trafiken hufvudsakligen berott på mera permanenta omständigheter. och jag vill äfven i viss mån gifva utskottet rätt

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
gratifikationer
de jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

häruti, särskildt om man afser godstrafiken, hvilken otvifvelaktigt ökats i högst väsentlig grad genom de förbättrade konjunkturena och de lyckliga ekonomiska förhållandena i landet. Men om äfven en intensiv och ovanligt stor godstrafik naturligtvis vållar mycket besvär, så drabbas deraf hufvudsakligen den förvaltande jernvägspersonalen inom särskilda områden, i och för anskaffande af nödig materiel, vidtagande af åtgärder med tåganordningar och dylikt, som derutaf blifver en följd. Deremot är det just den stora och abnorma ökningen af persontrafiken, som i ytterlig grad tagit den *lägre* jernvägspersonalens krafter och offervillighet i anspråk. Det är vid persontrafiken, som de stora farorna egentligen kunna uppstå, och det är i första rummet för de resandes säkerhet, som den yttersta påpasslighet från personalens, särskildt från betjeningens, sida är af nöden. Det är för visso icke min mening att i minsta mån förringa de stora förtjenster, hvilka i detta afseende blifvit ådagalagda äfven utaf tienstemannapersonalen vid statens jernvägar, och först och sist af styrelsen, under förlidna års svåra trafikförhållanden. Men hvad styrelsen beträffar, så har ju här icke gerna kunnat vara fråga om något särskildt uttalande af erkännande från Riksdagens sida. Ett sådant erkännande har kommit styrelsen till del i rikt och välförtjent mått så väl offentligen som från den allmänhet, med hvilken den är i så liflig beröring, och jag är för min del fullkomligt öfvertygad om, att styrelsen äfven känner sig tillfredsstäld med detta erkännande, af dess förtjenstfulla verksamhet. Hvad tienstemannapersonalen beträffar, så kunde det ju också vara mycket önskligt, om det blott vore praktiskt möjligt, att gifva något särskildt erkännande af dess pligttrohet under de svåra förhållanden, hvilka förlidet år rådde på våra jernvägar; men det har redan af en föregående talare blifvit betonadt, att det väl icke vore synnerligen lämpligt att till tienstemannapersonalen gifva ett sådant erkännande i form af penningbelöning, och detta så mycket mindre, som mau väl i allmänhet är berättigad att utaf denna klass af statens tjenare fordra, att de ej räkna så noga på tidtals inträffande ökad arbete, för hvilket de, oafsedt den moraliska faktor, som här spelar in, vid andra tillfällen kunna få ersättning genom lättnad i sin tienstgöring. Deremot har det synts mig, i likhet med öfriga motionärer, att just ett sådant uttalande, som nu ifrågasättes från Riksdagens sida, skulle, oafsedt penningbelöningen, hvilken ju alltid måste vara välkommen för dessa i regeln svagt aflönade, vara så mycket mera att sätta värde på, som denna klass af jernvägspersonalen icke varit så i tillfälle, som förhållandet varit med styrelsen och dess tjenstemän, att få höra ett dylikt erkännande mera allmänt uttalas. Det har af utskottet framhållits, att stora svårigheter och anledningar till orättvisa skulle uppstå genom anvisande af dessa medel till betjeningen. Men jag ber då att få påpeka, hvad som redan förut sagts, att dessa medel skulle enligt motionens innehåll ställas till Kongl. Maj:ts disposition, att efter noggrann pröfning af

Kongl. Maj:t utdelas. Jag föreställer mig alltså, att Kongl. Maj:t skulle finna fullkomligt öfverensstämmande med ett eventuellt beslut i denna rigtning, att vissa af betjente i de trakter af riket, hvarest det visar sig, att någon särskild ökning i tjenstgöringen ej förekommit, icke heller finge komma i åtnjutande af det ifrågavarande extra arfvodet. Likaledes förefaller det mig, som om — då utskottet funnit det så stötande, att en del stationsbefälhafvare i trakter, der en intensiv trafik bedrivits, icke skulle få del af gratifikationen blott därför, att de icke tillhörde betjenteklassen, då deremot stationsbetälhafvare, som tillhörde nämnda klass och tjenstgjorde vid mindre stationer, komme i åtnjutande deraf, hvarigenom orättvisa alstrades — utskottet kunnat särskildt föreslå, att *inga stationsbefälhafvare* måtte få tillerkännas gratifikation, hvarigenom den orättvisan kunnat förekommas. Ett särskildt skäl, hvarför icke penningsättningar lämpligen böra ifrågakomma för tjenstemän, ligger äfven deri, att inom tjenstemannaklassen finnas många stora grupper, särskildt vid kontoren, t. ex. kontroll- och milkontoren, hvarest nog under denna tid rådde ökad tjenstgöring, men hvilken tjenstgöring dock icke var af den beskaffenhet, som här är fråga om, förenad med den fara, den oro och uppoffring af egen bekvämlighet, som vid tåg- och stationstjenstgöring i många fall förekomma. Jag menar härmed icke personlig fara, att blifva skadad, men den fara, som ligger deruti, att en obetydlig försummelse, försorsakad af öfveranstängning och deraf beroende däsighet och slapphet, kan hafva till följd en oberäknelig olycka, hvilken åter drabbar äfven den, som dertill varit vållande. Det är denna fara, jag vill särskildt betona vara af sådan beskaffenhet, som mycket lätt kunnat inträffa vid en så intensiv jernvägstrafik, som, särskildt med hänsyn till persontrafiken, egde rum förliden sommar och höst.

Det har vidare framhållits, att det skulle ligga en särskild betänklighet i att bevilja motionen på grund af de konsekvenser, som häraf skulle följa, i det att likartade anspråk och likartade förslag lätt skulle kunna framkomma till förmån för andra statens tjenstemän; och dervid har man särskildt talat om tjenstemännen vid post- och telegrafverken. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att någon motsvarighet till det här ifrågavarande förhållandet icke gerna kan tänkas för tjenstemännen i post och telegraf. Visserligen kunna äfven de hafva en sträng tjenstgöring, men dock icke på detta sätt och förenadt med dessa risker, som jag nyss antydde. Så länge vi lefva under fredliga förhållanden, vet jag för min del icke något yrke, der likartade, för individen betänkliga tjenstgöringsförhållanden kunna förefinnas, i stort sedt åtminstone, som vid våra jernvägar. Jag är således för min del alldeles icke rädd för, att några farliga konsekvenser skulle kunna följa af ett bifall till den nu ifrågavarande motionen.

Jag skall be att få tillägga ännu en sak. Man har möjligen kunnat tycka, att ett förslag i denna rigtning hade bort framkomma

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

från jernvägsstyrelsen. Det synes mig dock vara uppenbart, att ett sådant förslag dels icke rätt lämpligt kunnat väckas af jernvägsstyrelsen, dels icke heller då fått den betydelse som innebörden af det nu föreliggande förslaget. Det hade då icke blifvit ett uttryck af erkänsla ifrån representationens sida, hvartill representationen sjelf hade tagit initiativet. Erkännas måste ju, att ett sådant förslag, om det kommit från jernvägsstyrelsen, hade kunnat vara bättre förberedt, än det nu är. Men motionärerna hafva naturligtvis tänkt sig, att, då det ytterst skulle bero på Kongl. Maj:ts pröfning, också skulle lemnas ifrågavarande myndighet tillfälle att uttala sig öfver, huru dessa penningar skola användas, hvilket gifvetvis är nödvändigt, då förslaget outredt kommit från enskilda motionärer. Vår jernvägsbetjenings pligttrohet och utomordentliga tjenstvillighet liksom dess påpasslighet vid alla tillfällen äro ju allmänt erkända. Den har städse visat en oegennyttia, som synes för främlingar i högsta grad anmärkningsvärd. Man hör ju mycket ofta utländingar förvåna sig öfver vår jernvägspersonal och öfver det tjenstvilliga sätt, hvarpå den tillhandagår den resande, den ene lika som den andre, utan att få emottaga, och således ännu mindre ifrågasätta, någon sorts godtgörelse. Ett sådant uppförande och sådana goda egenskaper, som denna vår jernvägspersonal besitter, synas mig vara väl förtjenta af ett erkännande, särskildt nu, då den blifvit satt på ett så hårdt prof, som under förra året varit händelsen.

Då nu så varit förhållandet, och då det dessutom synes mig, att staten såsom arbetsgifvare bör föregå andra arbetsgifvare med godt exempel i fråga om erkännande åt sina arbetare, der exceptionella förhållanden inträffa, samt då jag slutligen är fullkomligt öfvertygad derom, att några farliga prejudikat icke skola uppstå genom ett bifall till det ifrågavarande förslaget, så anhåller jag, herr vice talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr Nyström, Carl: Då jag är en af motionärerna i frågan, må det vara mig tillåtet att med ett par ord upptaga herr Tamms framställning till bemötande. Han började med att säga, att, då förslaget fallit i Andra Kammaren, icke så synnerligen mycket vore att vinna genom ett bifall till motionen i denna kammare, samt att vårt yrkande till följd deraf mist sin karakter. Jag kan för min del icke gå in på denna hans uppfattning. Andra Kammaren må nu göra och besluta, huru den vill, Första Kammaren bör och kan det oaktadt gifva sitt erkännande åt den ovanliga förtjenst, som här vid lag blifvit ådagalagd, och min uppfattning är, att det *anstår* Första Kammaren att göra detta, fullkomligt oberoende af, hvad Andra Kammaren i detta fall kan hafva beslutat.

Vidare — och detta är det viktigaste — envisas statsutskottet, om det tillåtes mig att använda ett så ohöfviskt uttryck, med att i vår framställning endast se ett förslag om ökad betalning för ökad arbete, alltså att likställa det med ett vanligt förslag om

löneförhöjning. Detta har dock alldeles icke varit vår mening, det har här nu bestämdt blifvit utsagdt, och jag ber att ytterligare få betona detta, att vår mening varit att gifva ett stort extra erkännande åt ett sådant stort extra arbete som det ifrågavarande. Detta extra arbete har, såsom uti motionen påvisats, förorsakats af fyra omständigheter, som alla varit exceptionella, och utskottet har endast med afseende å en af dessa omständigheter, nemligen rörande de sällspordt goda konjunkturerna, förklaradt, att densamma fortfarande gör sig gällande. Det är sålunda här fråga om ett extra arbete, för hvilket vi här vilja visa en extra erkänsla, och detta får, som sagdt, alldeles icke jemnställas med en ökad betalning för ökad arbete.

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

Herr Tamm anmärkte vidare, att han icke ansåg, att det kunde låta sig göra att gifva dessa betjente detta erkännande, då ett dylikt erkännande icke kunde gå öfver hela linien. Det har dock så många gånger blifvit framhållet, huru origtigt det är att säga, att en förtjent belöning icke får komma A till godo, emedan B, som också förtjenar den och kanske får den vid ett annat tillfälle, icke samtidigt kan komma i åtnjutande af sin välförtjenta belöning. Jag minnes, huru vår afidne kamrat Hammarskjöld sade härom: »blir det då bättre för A, om han förvägras saken, därför att man också vägrar den åt B?»

Och så kommer jag slutligen till den dånande slutfanfaren i herr Tamms anförande, talet om *panem et circenses*, framfördt med en kläm, som kom oss att tro, att alla de små missöden med latinets talande, hvarom herr Tamm under dessa dagar gifvit oss ett par förtroenden, varit alldeles oförtjenta. Jag får dock säga, att denna slutfanfarn var mera ståtlig än begriplig. Till att börja med får jag påminna om, att de, som ropade på *panem et circenses* på forum i Rom, icke voro sådana, som under republiken troget gjort sin tjänst, utau det var en helt annan klass af medborgare, nemligen Roms lata pöbel; och ingen vill väl gerna sammanställa och jemföra denna lata pöbel med våra pligttrogna jernvägsbetjente, hvilka väl snarare äro att betrakta såsom raka motsatsen till denna pöbel. Liknelsen haltar således, att börja med, på det *ena* benet. Och sedan var det frågan om *panem*, d. v. s. bröd. Men bröd, det är ju detsamma som aflöning. Det är ju dock alldeles icke tal om att skaffa våra jernvägsbetjente en högre aflöning, utau med motionen afses ett erkännande åt deras pligttrohet vid fjolårets ökade arbete. Liknelsen haltar alltså äfven på det *andra* benet. Och om nu liknelsen har tre ben, hvilket jag ju icke kan veta, så haltar den äfven på det *tredje* benet. Ty *circenses*, det betyder ju spel och lekar, men hvad i alla tider är det väl för lekar, vi vilja bjuda vår jernvägsbetjening? Jag vet icke, att det här varit fråga om några lekar. så vida herr Tamm icke åsyftar sina egna latinska ordlekar.

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

Herr Billings: Då nu fyra utaf motionärerna hafva talat för motionen, kan det ej vara ur vägen, utan nästan en skyldighet, att ännu en säger några ord till försvar för utskottets betänkande.

Då jag första gången i tidningarna såg den nu föreliggande motionen omtalad, tilltalade den mig mycket, så att jag verkligen att börja med tänkte, att jag skulle vilja vara med om densamma. Jag hör nemligen till den stora mängd människor, för hvilka vår jernvägsbetjening är en synnerligen populär klass af statens tjenare. Hade man då anmodat mig att skriva under på motionen, så kunde det hafva händt, att jag gjort det, om jag icke strax hade tillbakahållits af min bestämda aversion emot massmotioner. Men jag är glad, att jag aldrig sattes i frestelse, ty snart blef det för mig klart, att denna motion icke borde vinna Riksdagens bifall. Det syntes mig nemligen vara temligen tydligt, att om någonsin en framställning bort komma från regeringen och icke från enskilda motionärer, så hade det väl varit denna. Det kan väl icke gerna vara den rigtiga ordningen i förhållandet mellan representation och regering, att vid sidan om regeringen väckes en sådan motion som denna, hvilken afser gratifikationer till statens tjenare.

Det är emellertid icke detta, som för mig har varit hufvudskälet för att yrka afslag på motionen inom statsutskottet, utan dertill har jag föranledts af ett, om jag så får säga, allmänt politiskt skäl, och detta vill jag här draga fram nu, liksom jag gjorde det i statsutskottet, därför att jag tror, att det aldrig kan dragas fram under bättre konjunkturer än just vid detta tillfälle.

Det är nemligen för en hvar alldeles uppenbart, att i detta fall absolut ingen misstanke kan finnas emot motionärerna, att de med sin motion hafva velat smeka eller vinna en viss klass; en sådan misstanke finnes icke och kan absolut icke finnas. Derfor kan man också utan all räddhåga vid detta tillfälle framhålla, hvad väl hvar och en vid stilla besinning måste erkänna som riktigt, nemligen att det vore en högst farlig väg att slå in på, om enskilde riksdagsmän skulle taga sig före att föreslå förmåner för enskilda personer eller enskilda klasser. Här vid detta tillfälle har det icke för motionärerna funnits någon frestelse till att med sin motion politiskt vinna en klass medborgare, utan motionen är endast att anse såsom ett uttryck för en tacksamhetskänsla. Men herrarne inse lätt, att om vi nu på en sådan, till sin utgångspunkt fullt lojal motion svara ja, kunna sedermera liknande framställningar med helt andra utgångspunkter och helt andra syftemål framkomma, och det är väl detta, som statsutskottet har velat lägga in uti det sitt uttryck, som herrarne alltjemt hafva missförstått, nemligen talet om hvad ett bifall till denna motion i framtiden kunde föra med sig för prejudikat.

Nu har vidare herr Alin i sitt yttrande omtalat, att dessa jernvägsbetjente sjelfva hafva uttalat, att det för dem värdefullaste i motionen icke är penningbeloppet, som möjligen kunde komma dem till del, utan det erkännande, som legat uti sjelfva motionen. Detta

erkännande hafva de nu fått, och de hafva fått det icke blott utaf motionärerna, utan de hafva äfven fått det af statsutskottet, ty statsutskottet har uttalat sin lifliga tillslutning till den känsla af tacksamhet, som kan finnas hos motionärerna, och hvar enda en, som har upprärdt emot denna motion, har också uttalat alldeles samma uppfattning. Det synes mig därför, som om verkligen åt desse betjente i Riksdagen blifvit gifvet det moraliska erkännande, hvarpå de sagt sig sätta det största värdet, och när jag nu yrkar bifall till statsutskottets förslag, så ligger uti detta icke den ringaste subtraktion ifrån det erkännande, som gifvits åt denna tjenstemannaklass, fastän jag vill tillägga det, jag tror, att en liknande tacksamhet äro vi skyldiga icke blott våra jernvägsbetjente, utan våra betjente och tjenstemän i allmänhet.

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Hans excellens friherre von Essen: Jag vill medgifva, att detta är en känsofråga, och då man inom statsutskottet icke får hafva några känslor, utan måste bedöma hvar sak torrt och kallt, så är det ju förklarligt, att utskottet måste gå till väga på sätt, som skett, och icke låta känslan tala vid behandlingen af sådana frågor som denna. Eljest torde jag nog kunna erinra derom, att uppfattningen om dylika frågor hos vissa statsutskottsledamöter kunnat vara sådan, att, såsom jag t. ex. vet, en f. d. ledamot af statsutskottet yttrat: »jag afstyrker alltid inom utskottet hvarje anslag till en enda, därför att detta är min skyldighet inom utskottet, men i kammaren röstar jag alltid för ett sådant anslag, ty der anser jag mig hafva ett annat ansvar och kunna intaga en annan ståndpunkt».

Den senaste talaren anförde nu, att en sådan fråga som denna hade bort framkomma från regeringen och icke från enskilda motionärer. Jag kan icke medgifva rigtigheten af att detta skulle varit nödvändigt. Ty det är ju så, att den svenska allmänheten enhälligt erkänner, att dessa betjente, hvarom här är fråga, utfört ett synnerligen vackert arbete under förra sommaren, och det är ju vidare en känd sak, att inom hela den civiliserade världen Sveriges jernvägsbetjening anses vara den bästa, att den är sådan, att allmänheten alltid, i stort sedt, är belåten med dess arbete och uppförande. Då nu för denna vår jernvägsbetjening icke finnes någon möjlighet att emottaga något enskildt erkännande, i form af drickspengar eller sådant, hvilket är rådande system i de flesta andra länder, anser jag, att det, då det nu öppnas ett tillfälle för den svenska Riksdagen att verkligen visa ett sådant erkännande som det nu ifrågasatta, borde vara ett mycket lämpligt fall, som icke behöfde draga några konsekvenser med sig för framtiden. Jag medgifver, att liknande fall kunna inträffa, ehuru det säkerligen blefve mycket sällsynt. Det är för öfrigt icke första gången under min riksdagsperiod — det har händt flera gånger, fastän jag nu icke anser mig behöfva

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

uppgifva dessa fall — då Riksdagen på enskilda motionärers framställning utdelat nationalgåfvor. Jag tror därför, som sagdt, att faran är ganska ringa. Och hvad särskildt jernvägspersonalen beträffar, tror jag icke vi kunna hafva anledning att förvänta, att en dylik öfveransträngning under en följd af år vidare skall förekomma, da den väl icke gerna skulle kunna föranledas af något annat än krigstillfälle eller mobilisering eller dylikt.

Det är ju nu visserligen att beklaga, att en så omsorgsfull utredning icke kunnat lemnas, att full rättvisa i detta fall kunnat göras åt alla, utan att det undantagsvis skulle inträffa, att de, hvilkas krafter dock ganska mycket tagits i anspråk, icke skulle tillgodoses vid dessa gratifikationer utdelning. Det har ju dock redan blifvit framhållet, att detta icke kan vara ett tillräckligt skäl för afslag, ty hvarför skulle jag förvägra de många en välförtjent lön för deras arbete, då några få icke kunna komma i åtnjutande af densamma?

Jag skall emellertid icke längre förlänga diskussionen, utan jag har endast velat uttala min åsigt i frågan och anhåller nu att få yrka bifall till motionen.

Herr Alin: Jag anhåller endast att få säga ett par ord med anledning af hvad som yttrats af den andre ledamoten af kammaren, som uppträdt å statsutskottets vägnar. Han yttrade bland annat, att ett sådant förslag som detta icke hade bort komma annat än från regeringen, och att, då så icke skett, detta vore ett tillräckligt skäl för att afslå förslaget. Derom tror jag dock, att man kan hysa olika meningar. Det är ju här fråga om att gifva ett särskildt erkännande i den nu föreslagna formen åt ett statens embetsverks personal. Tycka då herrarne verkligen, att det skulle vara en så synnerligen behaglig situation för regeringen att behöfva komma till Riksdagen och säga: »se nu, huru präktigt vårt verk har skötts; ni kunna ej neka till, att vi gjort allt så bra och ordentligt, och kanske mer, än hvad vi, strängt taget, varit skyldiga till, och därför begära vi, att Riksdagen gifver detta vårt embetsverks personal ett erkännande.» Är det då icke en långt mera passande form, att man, om man finner, att ett statens embetsverks personal fyllt sin uppgift och sin pligt på ett i framstående grad utmärkt sätt, inom representationen föreslår ett dylikt erkännande?

Vidare skall jag, med anledning af den ärade ledamotens tal om det olämpliga deruti, att en enskild riksdagsman föreslår beviljande af medel till beredande af vissa förmåner för vissa personer och vissa klasser, be att få säga, att det visst icke är första gången, som något dylikt skett. Många exempel skulle derpå kunna anföras, men jag vill endast erinra om ett enda, nemligen då Riksdagen, på enskild motionärs framställning, anslog 18,500 kronor år-

ligen till excellensen De Geer såsom ett erkännande af det sätt, hvarpå han tjenat fosterlandet.

Med afseende på den konstitutionella sidan af frågan skall jag för öfrigt endast be att få framhålla, att det alldeles icke blifvit föreslaget, att Riksdagen skall besluta att utdela gratifikationer åt den ene eller den andre, utan hvad som är föreslaget, är, att en viss summa skall ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till det uppgifna ändamålet. Är det då så, att Kongl. Maj:t icke finner ändamålet godt, så läser Kongl. Maj:t icke heller använda penningarne.

Det är endast detta, jag velat säga.

Herr Reuterswärd: Jag vill ej afstå från ordet nu, då jag fått det, men saken är den, att jag här gjort fyra anteckningar under diskussionen, hvilka dock nu professor Alin upptagit till bemötande alla fyra, så att jag har föga att vidare tillägga. Jag skall därför inskränka mig till att vända mig emot herr Billings yttrande, då han säger, att rätta formen för denna framställning hade varit, att Kongl. Maj:t förelagt Riksdagen en proposition i ämnet. Jag får för min del förklara, att det alldeles icke är detsamma att få ett dylikt erkännande ifrån Kongl. Maj:t, som om det kommer direkte från Riksdagen, och som vinnes genom ett bifall till motionen, nemligen ett erkännande från Riksdagens sida åt denna pligttroga personal, som gjort sig väl förtjent af Riksdagens erkänsla. Hvad detta beträffar, får herr biskopen ursäkta mig, om jag tror, att hans uppfattning är oriktig.

Angående hans yttrande, att enskilda motioner icke böra gå ut på anslag, utan att framställningar i dylika ärenden böra utgå från Kongl. Maj:t, så vill jag erinra mig, att den ärade biskopen minst en gång väckt motion om pension åt en enka, hvarom förut framställning till Kongl. Maj:t utan resultat blifvit gjord, och om jag ej misstager mig — ty det är många år sedan dess — så talade han mycket varmt för sin motion, och det lyckades honom också att genomdrifva densamma i denna kammare. Med all aktning naturligtvis för en kongl. propositions större giltighet framför en enskild motion, så vågar jag dock anse, att statsutskottet icke bör följa en sådan uppfattning, att en enskild motion i dylika frågor, huru behjertansvärd den än kan vara, bör afslås, utan jag anser, att man, utan afseende på hvem som väckt motionen, endast bör se till dess innehåll. Är motionen befogad, så bör den också bifallas.

Som jag emellertid nu är den fjerde i ordningen af dem, som väckt motionen, som här talat för densamma, skall jag sluta med att yrka bifall till vårt förslag och afslag på statsutskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr

*Ifrågasatta
gratifikationer
åt jernvägs-
betjente.
(Forts.)*

*Frågasatta
granskingar
de jernvägs-
betjente.
(Ports.)*

talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare derpå att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig finna den förre propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 53.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 16 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 63, i anledning af väckt motion om rätt för pensionerade tjänstemän och betjente vid statens jernvägar att erhålla fribiljetter för resa å samma jernvägar, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 16 och 19 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 61, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande.

Punkten 1.

Herr Wester: Ingen lag torde hafva väckt mera allmän missstämning hos dem, som skola bära följderna af dess tillämpning, än väglagen; ingen lag torde heller hafva gifvit anledning till mera berättigade anmärkningar än just denna. Ser man på alla dessa motioner, som år för år synas ökas i antal och omfång, men som ändock utgöra endast ett ringa eko af det missnöje, som är rådande i landet med denna lag, kan man icke finna annat, än att de framställda anspråken på en omarbetning och revision äro befogade och att en revision är både nyttig och nödvändig. Men hvad har då lagutskottet haft att ställa mot alla de framställningar, som blifvit gjorda? Jo, det har i år för fjerde gången upprepat sitt enda skäl, som egentligen intet skäl är, nemligen att lagen är för *ny*: att den ännu icke blifvit i sin helhet tillämpad och att den icke verkat nog länge. Hvad det beträffar, att lagen skulle vara för ny, kan jag icke finna, att detta är ett skäl att icke ändra verkliga missförhållanden, verkliga brister, som förefinnas i lagen. För sådan ändrings vidtagande kan ingen lag vara för ny. Mot invändningen, att lagen icke verkat nog länge, vill jag säga, att det synes, som lagutskottet ansett, att lagen ännu icke nog länge plågat allmänheten. Och hvad det skälet beträffar, att lagen ännu icke vunnit sin fulla tillämpning, vill jag erinra om vice talmannens yttrande om huru tillämpning skett i Upland, och jag vill tillägga, att dess tillämpning äfven i Vermland och Nerike varit lika känbar och lika betungande för vederbörande vägbyggnadsskyldige, som nästan öfverallt annorstädes varit förhållandet.

Lagutskottet har i år föreslagit partiella reformer. Dessa komma helt visst icke att i det skick, de nu föreligga, vinna denna kammars bifall. Derför anser jag, att det är så mycket mera nödvändigt, att en allmän omarbetning och revision af kammaren antages.

Jag skall icke våga upptaga kammarens tid med att här framlägga de många exempel på fel och brister i denna lag, som motionärerna påpekat, utan endast beröra några få af dem.

Det finnes i lagens 51 § ett stadgande, att vägnämndens uppskattningsinstrument skall intagas i Konungens befallningshafvandes kungörelser, men det finnes icke ett ord i lagen om hvem som skall betala kostnaderna därför. I svensk författningssamling af den 14 juli 1894 träffar man verkligen en föreskrift, att Konungens befallningshafvande skall förskjuta kostnaden af tillgängliga medel, och vidare att förskotten skola ersättas af dem, det vederbort. Af »dem det vederbort» skall denna kostnad ersättas, som i många fall visat sig kunna uppgå till ganska ansenligt belopp. Nu har det händt i en del väghållningsdistrikt, att de väghållningsskyldige ansett sig icke vara vederbörande och följaktligen icke betalt denna kostnad, utan att processer derom uppstått. Jag har hört sägas, att dervid häradsrätt och hofrätt ansett de väghållningsskyldige

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
bevärets utgö-
rande på
landet.*

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

vara »dem det vederbort». Men frågan har dragits inför högsta domstolen; och der har ännu icke dom fallit i något dylikt mål, så att prejudikat ännu saknas uti ifrågavarande afseende. Skall man beträffande de 26 paragrafer i lagen, mot hvilka anmärkingar blifvit gjorda, vara hänvisad att söka få tolkningar genom prejudikat från högsta domstolen angående deras tillämpning, anser jag, att det skulle vara illa bestäldt, om icke Riksdagen i tid vidtog nödiga åtgärder för att rätta och förtydliga gällande bestämmelser.

Vidare är det föreskrifvet, att det skall uppgöras en vägfyrtalslängd, men icke angifvet, hvem som skall uppgöra denna längd, om det är häradskrifvaren eller kommunalnämnden eller vägstyrelsen. Men ännu värre är, att det icke finnes någon föreskrift om hur den skall offentliggöras och hvar man får öfverklaga densamma.

Det förefinnes dock ett annat skäl för revision, som för mig väger mera än de nu angifna, och som gör, att jag särskildt anser lagen ofullkomlig, det nemligen, att lagens bestämmelser äro allt för skarpt begränsade. Det finnes inga alternativa bestämmelser i lagen, och detta gör, att samma bestämmelser, som lagen stadgar skola vara gällande nere på Nerikes landsbygd, måste passas äfven på Norrlands skogsbygder eller för orter, der stora industriella verk eller lastageplatser äro förlagda. Vid sådant förhållande, att det ej finnes några alternativa bestämmelser för de olika förhållanden, som existera, är ju gifvet, att lagen är egnad att på många håll göra bördan af väghållningsskyldigheten tyngre och dyrbarare än nödigt. Detta allt bör väl vara skäl nog för Riksdagen att ändra en lag, som visat sig vara i så många hänseenden bristfällig och otydlig samt i många fall föranleda till, att de redan förut dryga kostnaderna för vägunderhållet ytterligare ökas.

Jag anhåller därför — ehuru det är föga hopp om framgång här i kammaren — att, enär jag vet, att det är en allmän önskan på landsbygden att något måtte göras för att förbättra denna lag, få yrka bifall till herr Redelii reservation beträffande första punkten.

Herr Hasselrot: Då den föregående ärade talaren yrkade bifall till herr Redelii reservation, tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten på, att bifall dertill skulle blifva endast en opinionsyttring. Utskottets hemställan i första punkten är nemligen redan af Andra Kammaren bifallen, och någon anhållan om en allmän revision kan sålunda icke från detta års Riksdag komma i fråga. Sammanjemkning mellan båda kamrarnes beslut, om denna kammare bifaller herr Redelii reservation, lär väl icke kunna gå för sig.

Medan jag nu har ordet, ber jag att också få yttra mig något om lämpligheten af en allmän revision. Efter Andra Kammarens beslut kan jag yttra mig kortare derom, än jag eljest känt mig manad till.

Det har temligen allmänt erkänts, att vägslagen behöfver en allmän revision eller omarbetning förr eller senare. Lagutskottet

stälde sig emellertid i föl på den ståndpunkt, som några reservanter hafva ställt sig i år, att tidpunkten för närvarande icke är lämplig derför. Det har af den förste talaren sagts, att det gjorts anmärkningar mot icke mindre än 26 paragrafer i lagen. Det är alldeles riktigt. Så har gjorts. Men lagutskottet har, sedan det genomgått anmärkningarna, afvisat dem mot 20 paragrafer, såsom de der icke påkallade ändring. Och jag har icke hört någon framställning göras för att gendriva lagutskottets mening, att ändring i dessa 20 paragrafer ej är behöflig. Utskottet har medgifvit befogetheten af anmärkningarna mot 6 paragrafer, bland dem de två af herr Wester omnämnda. Utskottet har således erkänt, att frånvaron i väglagen af bestämmelse om hvem som skall bekosta införandet i länskungörelserna af vägnämuds uppskattningsinstrument är en brist, som lagutskottet vill hafva rättad och afhjelpat. Att det ej heller finnes stadgadt, hvem som skall upprätta vägfyrktalslängd och huru densamma skall blifva vederbörligen granskad, har utskottet också erkänt vara en brist. Men kan kammaren tycka, att det är lämpligt att lägga sådana små anmärkningar som dessa till grund för yrkande på en allmän revision af lagen? Mig synes den ståndpunkt, som lagutskottets majoritet härutinnan intagit, vara riktig. Det invändes deremot: man erkänner bristerna, men vill icke hafva dem afhjelpa. Den, som vill hafva en allmän revision af lagen, bör dock ej ifrå för smärre bristers undanrödjande, ty genom ett sådant undanrödjande blir utsigten att få en allmän revision mindre. Börjar man jemka på än den ena, än den andra paragrafen, får man aldrig till stånd den önskade, fullständiga omarbetningen.

Detta gör, att jag tror det vara riktigast och bäst, då inga väsentligare anmärkningar nu framställts, att låta den stora frågan hvila. Skulle en skrifvelse om allmän revision aflåtas till regeringen, får den ej aflåtas på måfå, utan till grund för Riksdagens framställning skulle läggas en anvisning, i hvilken riktning man ville, att den allmänna revisionen skulle gå. Då lagutskottet ej haft laglig rätt att gå utöfver de anmärkningar, som blifvit i motionerna framställda, och af anmärkningarna mot de 26 paragraferna endast anmärkningarna mot 6 paragrafer af utskottet ansetts förtjena afseende, har en allmän revision synt mig icke kunna nu ifrågasättas.

Jag skall tillåta mig att yrka bifall till utskottets hemställan i första punkten.

Herr Dickson: Jag hade icke föreställt mig, att det skulle blifva någon diskussion vid första punkten, utan jag trodde, att diskussionen skulle komma att röra sig om andra punkten. Men då diskussion redan uppstått, ber jag att nu få yttra, hvad jag tänkt säga längre fram, så mycket hellre, som man väl nu har större frihet att yttra sig om väglagen i dess helhet.

Det är allmänt bekant, och det har visat sig af de motioner,

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

som år efter år förekommit här, att väglagen väckt mycket missnöje i landet. Jag betvivlar emellertid, att man skall kunna göra slut derpå genom bifall till de ändringförslag, lagutskottet framställt. Jag tror icke heller, att bifall till motionärernas förslag skulle göra saken bättre.

Hvad jag tror, att man kan med rätta anmärka mot väglagen, är, att den vållat en dyr organisation med vägstyrelser och vägkassor. Men då man velat fördela en del af kostnaden för vägunderhållet på annat än jordbruksfastighet, och därför bestämt sig för att upptaga en vägskatt, var det naturligtvis nödvändigt att anordna en organisation, som skulle sköta dennas förvaltning. I detta afseende tror jag således, att det icke går att få ändring.

Hvad man för öfrigt yrkar, är blott småsaker. Man finner lagen otydlig och vill genast afhjelpa det felet, innan man fått se, huru myndigheterna reda sig med lagen och i hvilken mån ändring är påkallad. Man vill göra det, innan lagen hunnit fullständigt tillämpas; ty ännu är det jemförelsevis få väghållningsdistrikt, i hvilka dess tillämpning hunnit fullständigt genomföras och den kunnat fullt visa sina verkningar. Man vill hafva revision, innan man fått kännedom om alla de ofullkomligheter, som kunna förefinnas. Jag måste därför ställa mig på herr Hasselrots sida och uttala som min mening, att yrkandet på revision nu är obefogadt.

Jag tror för öfrigt icke, att väglagen väckt odeladt missnöje. I den ort, der jag verkar, har jag funnit, att jordbruksfastigheterna i allmänhet icke erlägga vägskatt, och att, om de på något håll erlägga sådan, den är ytterst obetydlig. Hvad betyder detta? Jo, att jordbruksfastigheterna undgått kostnaderna för vinterväghållningen, undgått kostnaderna för underhåll af större broar m. m., och dertill fått af statsmedel ersatt $\frac{1}{10}$ af kostnaden för vägs underhåll in natura. Detta tyckes mig vara en verklig fördel att sätta värde på, så att man icke odeladt bör bryta stafven öfver den nya lagen. Och de förändringar, som äro ifrågasatta, tyckas vara antingen sådana, att de ej böra bifallas, eller ock sådana, att man bör afvakta för att se, om icke frågorna kunna lösas utan ändring, eller ock tyckas de mig vara af så subjektiv art, att de ej böra föranleda någon åtgärd. De viktigaste förändringar, som påyrkats, äro naturligtvis utsträckande af skyldigheten att bidra till vägskatten och statsunderstödet ökande. Men då man antagit väglagen så sent som år 1891, och öfverenskommelse dervid träffats om huru de ekonomiska förhållandena i berörda afseende skulle ordnas, synes det mig vara väl tidigt att redan nu vara missbelåten med lagen i dessa delar och vilja hafva ytterligare bidrag. Jag tror icke, att sådant kan vara lämpligt, då det gäller ekonomiska frågor. För öfrigt tycker jag, att det är obilligt att begära, att de, som uppbära aflöning, skola dertför skatta till vägkassan. Jordbruksfastighetsegaren sliter vägarne mycket genom att befara dem med tunga lass, som han har af nöden att forsla, och industrien sliter

vägarne vid forslande af varor, men tjänstemannen bor icke sällan i omedelbar närhet af en jernvägsstation och befar kanske aldrig landsvägarne annat än under tjänsteförrättningar, så vidt han ej har hästar och åkdon sjelf; och har han det, då har han vanligen också fastighet, för hvilken kan skattar lämpligt belopp. Tjänstemannens slitning af vägarne är sålunda verkligen ganska ringa.

Hvad de framställda anmärkningarna för öfrigt beträffar, kan också ett och annat vara att ytterligare anföra. Jag har aldrig tvekat om att det är Konungens befallningshafvande, som skall draga försorg om att vägnämnder utses, och aldrig funnit svårigheter möta i detta fall. Kommunerna hafva alltid befunnits villiga att sörja för upprättande af vägfyrktalslängder, när de derom erinrats. Jag har vidare funnit, att besvär öfver vägstyrelses eller väghållares beslut anförts och äfven pröfvats. I dessa afseenden kan ju således ytterligare lagstiftning ej vara erforderlig. — Ett yrkande har gjorts, att vägskatten skulle debiteras i annan ordning, än nu sker. Den debiteras nu af häradsskrifvaren och uppbäres af kronofogden, d. v. s. på samma sätt, med samma trygghet och med samma raskhet som statsverkets medel. Man kan väl ej tänka sig något bättre. Vägskatten inflyter väl då så ordentligt som möjligt. Skulle den upptagas genom kommunalnämnderna eller på annat dylikt sätt, komme det helt visst af många orsaker att gå långsammare med dess indrivande, och det vore väl mycket besvärligare för vägstyrelsen att uppbära afgifterna af 20 kommuner än att uppbära dem på en gång på landtränteriet. — En motionär, som är missnöjd med att Konungens befallningshafvande indömt en väg till allmän, vill hafva Konungens befallningshafvandes magt att indöma nya vägar minskad. För min del har jag eljest funnit, att man klagat öfver att man ej fått in tillräckligt många vägar bland de allmänna, men icke, att man klagat öfver att man fått in för många. Hvar afgörandet än förläggas, alltid måste det vara hos en myndighet, som står utom de väghållningsskyldige och sålunda lämpligen kan skilja dem emellan samt derjemte kan taga i betraktande den allmänna samfärdsels kraf. Mig synes därför yrkandet i fråga alldeles obefogadt. — En annan motionär har yrkat, att besvär öfver vägdelning skall gå till egodelningsrätt. Jag vet ej, att den är i tillfälle att pröfva vägdelningsfrågan bättre än Konungens befallningshafvande efter kronobetjeningens hörande. Men följden deraf blefve, att besvär slutligen finge anföras i högsta domstolen. Det skulle då dröja ganska länge, innan frågan blefve slutligen afgjord, och balansen i högsta domstolen komme också att ökas. — Ett annat yrkande är, att icke häradet, utan socknen skulle vara väghållningsdistrikt. Att införa bestämmelse derom, tror jag vore ett ganska betänkligt steg, som skulle göra fördelningen af väghållningsbördan mycket ojämn. Det kan ju hända, att en socken är långsträckt och smal samt genomskäres af vägar på tvären. Den får mycket liten vägsträcka att underhålla. I en annan gå

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärrens utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

vägarna kanske på längden, och den får sålunda mycket att underhålla. Det kan ju också hända, att en socken inom sig får att underhålla en större bro, och det blir ganska dyrt för socknen att bekosta dess underhåll. Jag tror därför, att det är mycket lyckligt att fortfarande få hafva ett något större distrikt än socknen, nemligen häradet. — Den förste talaren klagade öfver att det icke finnes alternativa bestämmelser, men han angaf ej närmare, i hvilka afseenden sådana bestämmelser vore önskliga. Emellertid finnes det sådana. Man är t. ex. ej tvungen att hafva häradet till väghållningsdistrikt. Om förhållandena det påkalla, kan väghållningsdistriktet få vara större eller mindre än häradet. Om en ö ligger alldeles afskild, kan det ju vara mycket naturligt att göra den till ett distrikt för sig.

Jag tror således, att, rätt tillämpad, väglagen ej skall erbjuda så stora svårigheter. Och jag tror, att, när man fått något större erfarenhet om dess verkningar och hunnit inhemta, i hvilka afseenden en revision kan vara nödig, en sådan också skall blifva mera fruktbringande. Jag instämmer därför i yrkandet på bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr vice talmannen: Frågan om en fullständig revision af väglagen är nu fallen genom Andra Kammarens antagande af lagutskottets afstyrkande hemställan, så att denna sak icke är mycket värdt att tala. Och jag håller fullkomligt med lagutskottets ordförande derom, att vid sådant förhållande det icke heller torde vara mycket lönt att försöka några lappningar här och några lappningar der, utan att vi böra vänta, tills vi få en genomgående revision. En sådan måste ovilkorligen förr eller senare ske, ty, som jag i fjor hade äran säga, lagen har i många — jag kan säga inom alla — jordbruksdistrikt verkat alldeles tvärt emot hvad man afsett, att den skulle verka. Beträffande dess ekonomiska verkningar vill jag blott anföra ett enda exempel, som ligger mig ganska nära; men jag vet, att många sådana skulle kunna hopsamlas. Det är en jordbruksfastighetsegare, som har precis samma sommarväg och samma vinterväg att underhålla som förut. Inga nya beskattningsföremål hafva tillkommit för den egendomen, med undantag af en gammal väderqvarn, hvars taxeringsvärde — icke inkomsttaxering — är 3,000 kronor. Denna väderqvarn är det enda nya beskattningsföremål, som tillkommit. Nå väl, nu har efter den nya väglagen samma vägunderhåll stält sig sålunda: år 1895 var vägskatten 169 kronor 87 öre, i ersättning uppbyros 72 kronor 13 öre, återstod i rent ny skatt 97 kronor 74 öre; år 1896 var vägskatten 149 kronor 24 öre, ersättningen 72 kronor 13 öre, återstodo 77 kronor 11 öre i ökad beskattning; 1897 års vägskatt var 149 kronor 17 öre, ersättningen samma år 69 kronor 98 öre, rent ökad skatt således 79 kronor 19 öre. Och samma egendom betalar nu i fastighetsskatt till staten 58 kronor 38 öre, så att denna egendom har

genom den nya väglagen, som afsåg att lindra bördan af väghållningsbesväret, erhållit ett tillskott i skatt, 30 procent högre än det belopp, som betalas i fastighetsskatt till staten. Man må vara så humoristiskt anlagd som helst, men när man får en lag, som åsyftar att lindra väghållningsbesväret, och i stället får besväret ökad på detta sätt, kan jag icke gå så långt i humor, att jag finner, att denna lag verkar på ett tillfredsställande sätt. Och som jag sade i fjor: vore det jag ensam eller ett fåtal, som drabbades af lagen på detta sätt, skulle jag ingenting säga; men jag vet, att i den provins, jag tillhör — med undantag af den norra delen deraf, der det finnes större industriella inrättningar — är man djupt missnöjd med lagen. Och det måste ske någon ändring i den, ty på många ställen är det så, att hvad man fått afskrifvet i grundskatt, det har man fått igen och i rikt mått i ökad vägs katt. Detta sätt att behandla skattefrågor är ej tillfredsställande och i längden icke hållbart.

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

Herr Helander: Om man meddelar sig med väghållningskyldige inom distrikt, der den nya väglagen redan blifvit tillämpad, skall man nog finna, att många äro missnöjda. Men säkert är också, att de, som icke äro missnöjda, äro många flere, fast de icke omtalas. De, som nu klaga öfver den nya väglagen, synas ej hafva betänkt, hvilken verkan alla de gifna bestämmelserna i sjelfva verket hafva, särskildt derutinnan, att i nya väglagen är föreskrifven en annan fördelningsgrund än den förutvarande. Den förra var, som bekant, mantalet. Den nya är taxeringsvärdet eller, som är det samma, vägtalet. För att finna, hvad verkan den förändrade delningsgrunden medfört, har jag genomgått länskalendrarne för åtskilliga län, hvilka, som bekant, socknevis upptaga, förutom annat, äfven hemmanens namn, deras mantal och taxeringsvärden. Dessa visa betydliga olikheter emellan lika stora mantal och deras taxeringsvärden. Såsom bevis derpå vill jag nämna, att i Stockholms län — jag vill blott taga ett par ställen i hvarje län och i samma socken — ett hemman om ett mantal är taxeringsvärderadt till 28,800 kronor, då ett annat hemman, som också är ett mantal, har ett taxeringsvärde af endast 5,000 kronor. I Södermanlands län är ett mantal taxeringsvärderadt till 65,000 kronor, ett annat om ett mantal till 10,000 kronor. I Östergötlands län ett helt mantal taxerad till 60,000 kronor och ett annat helt mantal till 15,000 kronor. I Örebro län är en egendom om 3 mantal taxerad till 375,000 kronor, hvilket vill säga 125,000 kronor för *ett* mantal; men ett annat helt mantal i samma socken har ett taxeringsvärde af endast 7,000 kronor. I Malmöhus län ett fjerdedels mantal, som är taxerad till 61,900 kronor, men ett annat hemman om ett *åttondedels* mantal är taxerad till 7,400 kronor. I Vestmanlands län ett helt mantal, som är taxerad till 55,000 kronor, men flera andra hemman, hvartera om ett mantal, som äro taxerade till endast 11,000 kronor. Jag har dessutom uppgjort särskild uträk-

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

ning öfver huru förhållandet är med en hel socken i det län, jag tillhör. Denna uträkning skall jag icke läsa upp i dess helhet, utan vill endast nämna något derom. Jag har upptagit hvarje hemman i socknen till mantal, till vägtal, hvilket är detsamma som dess taxeringsvärde, och till andel i väghållningen efter mantal och efter vägtal. Deraf finner man närmare, huru stor skillnaden är. Det framgår nemligen af denna uträkning, bland annat, att $\frac{1}{4}$ mantal får längre vägstycke än ett helt mantal; att samma $\frac{1}{4}$ mantal i det närmaste får fyra gånger längre väg än ett annat $\frac{1}{4}$ mantal, men 7,7 gånger längre väg än ännu ett annat $\frac{1}{4}$ mantal; att ett hemman om ett mantal får mer än tre gånger så lång väg som ett annat helt mantal, samt att $\frac{1}{8}$ mantal får dubbelt mot $\frac{1}{4}$ mantal, o. s. v. Man finner således häraf, huru betydande skillnaden efter den ena eller andra fördelningsgrunden är. Det är därför icke så mycket att undra öfver, om den, som icke närmare betänkt detta, misstänker, att lagen är felaktig och söker efter anledning till denna — såsom man tror — origtighet. Då emellertid mot den förändrade delningsgrunden ingen enda, vare sig motionär eller annan, haft något att erinra, måste det väl antagas, att det just var den äldre lagen, som uti ifrågavarande hänseende, på sätt ock skett, var i stort behof af att ändras. Taxeringsvärdet är visserligen underfundom på sina ställen ojemnt, men är dock i allmänhet såsom fördelningsgrund vida riktigare än mantalet.

Enligt min mening, är, oaktadt det myckna talet om missnöje med nya väglagen, densamma dock fotad på en i sjelfva verket riktig grund, om det än visserligen måste medgifvas, att åtskilliga ändringar ännu kunna vara nödiga. När man skrifer en ny lag, så är det ingalunda lätt att genast tänka på allt, som deri bör inflyta, för att den må blifva fullt tillfredsställande. Oaktadt äfven jag haft något att skaffa med lagens tillkomst, måste jag dock erkänna, att jag sedermera kommit under fund med, att några bestämmelser i nya lagen behöfva förändras eller tillägg deruti göras. Äfven lagutskottet har erkänt, att så är. Särskildt vill jag framhålla en sak, som nog har betydelse. Det är nemligen vid vägdelning omöjligt att på förhand bestämma, hvar hvarje hemman får sitt vägstycke förlagdt. Detta lät sig icke göra efter den gamla lagen, och förhållandet är enabanda enligt nya lagen; men efter denna senare kan, med anlitande af väggkassan, saken sålunda förmedlas, att väghållare, som exempelvis har 5 till 10 kilometer till sitt vägstycke, får en mindre ersättning; derutöfver intill 15 kilometer en högre, sedan än högre, o. s. v. Om man tror, att detta skulle medföra några vidlyftiga beräkningar, så vill jag nämna, att efter vägdelningen har man uti handlingarna i det närmaste reda på sjelfva väglängderna. Det skulle vara en obetydlig sak att åstadkomma detta. För närvarande vill jag emellertid icke yrka på denna förändring. Jag tror, att det är försigtigast att ännu så länge se tiden an och icke allt för mycket fästa sig vid dessa yrkanden på en hastig revision, och jag tror

icke heller, att det är lämpligt att, såsom i andra punkten föreslås, anhålla hos Kongl. Maj:t redan nu om förslag till vissa ändringar; ty derigenom kan man förhindras att få de tillägg gjorda, som man under tiden kanske funnit lämpliga. Jag kan därför för min del icke annat än yrka bifall till första punkten, och hvad andra punkten beträffar, tror jag, att det vore klokast att afslå den i enlighet med det yrkande, vissa reservanter framställt.

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

Herr von Ehrenheim: Den nya väglagen tillhör den klass af lagar, som på senare tid tillkommit i icke så ringa antal och som afse att eftergifva eller utjemna de skatter och bördor, som förr uteslutande legat på jordbruket. Att lagens syfte i det afseendet varit välbetänkt, kan icke bestridas; ty särskildt väghållningsbestyret har varit af den beskaffenhet, att det kräde att utsträckas till en vidsträcktare krets af deltagare. Det är också alldeles gifvet, att der sådana skatteföremål blifvit i högre grad införda bland de väghållningsskyldige, der har lagen föranledt lindring i jordbrukets besvär, och det kan icke vara förvånande, att särskildt i det län, som en ärad talare representerar, detta är förhållandet; ty i detta län tillkomma säterierna, som förut voro fria från väghållningsbesväret, och der finnes dessutom en högst betydlig industriell verksamhet. Hvad som emellertid kvarstår, såsom af de många motionerna bevitnas och såsom intygas af yttranden, som äfven här blifvit afgifna och säkerligen kan af många andra intygas, det är, att i de uteslutande eller nästan uteslutande jordbrukande distrikten har denna nya väglag blifvit en ökad och högst betydligt ökad tunga. Att dessa distrikt, som icke fått några nya hjälpere med väghållningsbesväret, just icke kunna hafva så stor fördel af lagen, det ligger i sakens natur. Men utan tvifvel hade man, om större omsorg användts vid lagens stiftande, kunnat ordna saken så, att lagen icke behöft medföra den verkliga betydande tunga, som den nu medför, och jag är fullkomligt öfvertygad om, att med den fyndighet i fråga om lagstiftning, som verkliga finnes hos Kongl. Maj:ts regering och dess organ, dessa missförhållanden nog kunna vid en revision komma att rättas eller åtminstone i väsentlig mån afhjelpas. Jag är därför af den öfvertygelsen, att en revision af lagen är påkallad. Men då en sådan revision redan är af Andra Kammaren afslagen, vill jag här icke framställa något yrkande derom, utan har endast velat antyda min mening, för den sannolika, ja, säkra händelse, att frågan kommer upp med mera styrka vid en blifvande riksdag.

Det enda förslag till lindring i väghållningsbesväret, som lagutskottet har framlagt, skulle vara det i nästa punkt förekommande om ett utsträckt deltagande i väghållningsbesväret, men oafsedt att jag i det fallet principiellt alldeles instämmer med den talare, som nyss yttrade sig, så anser jag det alldeles uppenbart, att ett sådant tillägg icke kommer att medföra någon förbättring, der det bäst behöfvas; ty inom jordbruksdistrikten finnas alls icke några dispo-

*Ifrågasatt
revision af
lagen ang. väg-
hållnings-
besvärets utgö-
rande på
landet.
(Forts.)*

nenter med 10,000 kronor i lön, som motionären talar om, utan allt, hvad der finnes, är några prester och en eller annan landsstats-tjensteman.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Herr Asker: Lika litet som jag under nuvarande förhållanden vill vara med om en fullständig revision af väglagen, lika lifligt hoppas jag, att Riksdagen måtte bifalla andra punkten af lagutskottets föreliggande förslag, med undantag af mom. a), hvartill jag senare skall återkomma.

Det har visserligen inom utskottet af åtskilliga reservanter uttalats den åsigt, att utskottet bort i likhet med förra året, med hänsyn till den korta tid, under hvilken väglagen varit i tillämpning, hemställa, att motionerna icke för närvarande skulle till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Men jag kan icke tänka mig, att Riksdagen, sedan det blifvit uppenbart ådagalagdt, att ändringar i väglagen äro af behovet påkallade, skulle vilja uppskjuta desamma genomförande, till dess det visat sig, att ännu flera förändringar äro behöfliga.

Jag skall nu endast fästa uppmärksamheten på en punkt, som jag vid debatten förra året berörde och som i år kommit i ett lyckligare läge derigenom, att utskottet sjelf erkänner, att det är en brist i lagen, att någon bestämmelse om tid och sätt för besvärs anförande i fråga om beslut vid sammanträde med de väghållningsskyldige icke finnes i lagen inrymd. Men då utskottet i sin motivering derom säger, att den praktiska tillämpningen visat sig kunna härför råda bot, i ty att Kongl. Maj:t uti flera särskilda genom besvär inkomna ärenden förklarar, att det tillkommer Konungens befallningshafvande att till pröfning upptaga besvär öfver de i 58 § angifna beslut, så kan jag väl medgifva, att detta är sant, men jag vet icke, huruvida deraf följer, att Kongl. Maj:t i ett fall, sådant som det jag nu syftar på, eller att besvär blifvit anförda öfver ett beslut vid sammanträde med de väghållningsskyldige tre månader efter det beslutet blifvit fattadt, och således långt efter den tid, som i allmänhet är stadgad för besvärs anförande, skulle vilja förklara, att besvären äfven i sådant fall skola till pröfning upptagas.

Hvad nu särskildt mom. a) i andra punkten beträffar, så kan jag icke finna annat, än att samma skäl, som förelågo vid lagens tillkomst för uteslutande af allmän eller enskild tjenstebefattning från skyldigheten att deltaga i vägunderhållet, fortfarande äga giltighet.

På grund häraf och då lagen verkligen behöfver kompletteras samt det icke finnes något rimligt skäl att uppskjuta sådana ändringar, som visat sig behöfliga, får jag till en början hemställa om bifall till utskottets förslag i första punkten, under förhoppning att kammaren sedermera äfven måtte bifalla andra punkten med undantag af mom. a).

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Wester*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den af herr *Redelius* vid ifrågavarande punkt afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Ifrågasatt revision af lagen ang. väg-hållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

Punkten 2.

Mom. a).

Herr *Hasselrot*: Ehuru jag för min del är öfvertygad om riktigheten af de stadganden, som lagutskottet här ifrågasatt, vet jag dock, att kammaren i allmänhet icke har denna uppfattning, och jag skall på grund af de skäl för reservationen, för hvilka jag nyss redogjorde, tillåta mig yrka afslag å utskottets hemställan i denna del.

Ang. utsträckning af skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af allmän väg m. m.

Herr *Berg, Lars*: Då utskottet så väl som dess ärade ordförande har tillstyrkt denna motion, som åsyftar att indraga nya beskattningsföremål under skyldigheten att bidra till vägbördans utgörande, nemligen alla inkomstagare, som i nu gällande lag derifrån äro undantagne, och då det således gäller sjelfva den hörnsten, hvarpå den nuvarande lagstiftningen i detta ämne grundar sig, samt jag i lång tid deltagit i förarbetena för denna lag, så anser jag mig pliktig att yttra mig i frågan för att inlägga en allvarlig gensaga häremot. Utskottet anför nemligen såsom skäl för sitt tillstyrkande af herr *Sandquists* motion, att dylik inkomst, så vidt den uppgår till minst 1,000 kronor, skall i likhet med annan inkomst till samma belopp deltaga i berörda skyldighet:

»Mot en dylik ändring har utskottet intet att erinra. Det lär nemligen ej kunna förnekas, att personer, som hafva en inkomst af angifvet slag af 1,000 kronor eller derutöfver, äro, hvad beträffar förmågan att i väghållningsbesvärets utgörande deltaga, i minst lika god, ja, bättre ställning än åtskilliga andra, som enligt nu gällande lag få dertill bidra, och särskildt vid jemförelse med egare eller innehafvare af smärre fastigheter ter sig ifrågavarande inkomstagares ställning i detta afseende sådan, att den dem medgifna fördel näppeligen kan på goda grunder försvaras.» Utskottet anser således, att därför att man kan uttaga skatten utan att allt för mycket betunga de nya skatteföremålen, så bör man göra det. »Man tager hvad man hafver». En sådan åsigt synes mig icke hållbar eller rättvis i fråga om en ny lagstiftning. Motionären uttalar i samma sak den uppfattning, att därför att vägarne äro nyttiga för alla, så skola alla lika deltaga i bördan af deras underhåll.

Ang. utsträckning af skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af allmän väg m. m.
(Forts.)

Detta är en än större missuppfattning i denna fråga. Ty det är visserligen sant, att vägarne äro nyttiga för alla, men visst icke sant, att de äro lika nyttiga, i lika hög grad nyttiga för alla, utan tvärt om, vägarne äro ett oundgängligt livsvilkor för den jord, på hvilken de framgå och till hvilken de leda. Denna har i vissa fall knappt något värde utan dem, då deremot de nu föreslagna beskattningsföremålen i de flesta fall hafva mycket ringa eller endast tillfällig fördel af vägarne. Man glömmer härvid en lika vigtig princip för lagstiftningen, nemligen att det är de, som hafva nyttan af en institution, som i främsta rummet äro skyldiga att betala kostnaden för densamma. Denna princip har Första Kammaren i alla tider vidhållit. Vid 1876 års riksdag, när kammaren gick in på en skrifvelse angående revision af väglagen, skedde detta under uttryckligt förbehåll, att endast fastighet skulle beskattas, d. v. s. »annan fastighet», som då var skattefri, och för att fördela bördan så mycket som möjligt, så utsträcktes den äfven till fabriker, bruk, qvarnar, grufvor och dylika med fastighet förenade industriella anläggningar, som slita och begagna vägarne lika mycket som jordbrukaren, och för hvilka de äro ungefär lika nyttiga. Dessa borde sålunda indragas under lagens bestämmelser, men när så detta skulle ske, upptäckte man, att ett sådant uttryck som att indraga under lagen alla med fastighet förenade industriella anläggningar var omöjligt i en lagtext, och man måste följaktligen öfvergå till en så formulerad bestämmelse om viss inkomsts deltagande i vägbördan, som nu finnes i väglagens ordalydelse, d. v. s. att man uppräknade de slag och den minimisumma af inkomst, som skulle deri deltaga, och sedan undantog derifrån dem, som icke borde deltaga. Naturligtvis är en sådan position svår att hålla och försvara; men det enda sättet att kunna hålla den är att icke göra några partiella förändringar i lagen. Det är således en orättvisa och orättmätighet att redan nu söka under lagen indraga sådana beskattningsföremål, som icke hafva något direkt intresse af vägarne i jembörelse med dem, som ega fastighet. Jag är derjemte öfvertygad om, att dessa nya beskattningsföremål fortfarande böra skyddas, i synnerhet därför, att, när lagen antogs, var det ett denna kammares grundvilkor för dess antagande, att denna princip skulle för framtiden upprätthållas. Nu har lagen ännu icke ens genomförts öfver hela riket. Då är det så mycket mindre skäl att redan nu vidtaga någon sådan grundväsentlig förändring som den föreslagna. Jag är därför förvissad om, att denna kammare alltid skall hålla på den rättvisa principen och skydda de små inkomsttagarne. Och ehuru fastighetsegarne naturligtvis med kraft och styrka fortfarande ropa: kom hit och hjälp oss i väghållningen, så tillhör det denna kammare att skydda de svaga och fortfarande upprätthålla de vilkor, under hvilka lagen antagits.

Jag yrkar därför afslag på punkten i fråga.

Herr vice talmanne: Utom det att jag delar de principiella betänkligheter, som här blifvit uttalade mot väghållnings-skyldighetens utsträckande till de här ifrågasatta skatteföremålen, får jag säga, att jag redan af den allmänna människokärlekens kraf är förhindrad att bidraga till, att äfven dessa skatteföremål skulle underkastas verkningarna af en lag, som redan visat sig så otillfredsställande, hvarför jag förenar mig med dem, som yrkat afslag å denna punkt.

Ang. utsträckning af skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af allmän väg m. m.
(Forts.)

Herr Hasselrot: Äfven jag har redan tillåtit mig att yrka afslag på det ifrågavarande momentet, så att diskussionen för mig blott har ett visst teoretiskt intresse. Men jag vill icke, att de skäl, som anförts af den näst föregående talaren, skola stå obesvarade i kammarens protokoll. Han påstod nemligen, att grunden för väghållningsbesväret utgjordes af den nytta, man hade af denna institution. Ja, det är en mycket god grund, om man kunde bygga på den, men han medgaf också, att man var nödsakad att i viss mån afstå från den grunden, då man bestämde inkomsten af viss rörelse såsom deltagande i väghållningsbesväret, emedan man då kom in på en alldeles godtycklig ståndpunkt. Förhållandet är nemligen det, att inkomsten af kapital utöfver 1,000 kronor skall deltaga i väghållningsbesväret, d. v. s. att en kapitalist eller den, som har en liten handel och uppskattas till 1,000 kronors inkomst, skall betala, men tjänstemannen, en häradshöfding eller kronofogde t. ex., som sitter med kanske 10,000 kronors inkomst och sliter vägarne lika mycket som handlanden, slipper betala någonting; en disponent med 10,000 å 15,000 kronors lön slipper också betala. Det är således här alls icke fråga om »att skydda de små»; ty ingen, som har under 1,000 kronors inkomst, kommer någonsin att betala. Men så fort man får öfver 1,000 kronors inkomst, är det enligt min åsigt rättvist, att en hvar i sin mån bidrager till vägunderhållet. Då man icke kan hålla sig på den onekligen rigtiga grunden, att deltagandet skall bestämmas efter den nytta, man har, så synes man böra gå efter den nu angifna grundsatsen.

Jag har icke något annat yrkande att göra än på afslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, afslog kammaren hvad utskottet i föreliggande moment hemställt.

Mom. b).

Herr Asker: På grund af de skäl, som jag i mitt nyss hållna anförande frambällit, anhåller jag att i denna punkt vördsamt få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ifrågasatt ändring i väglagens föreskrifter om val af särskild nämnd.

Herr Hasselrot: På sätt under diskussionen förut anförts, skall det icke kunna bestridas, att väglagen i denna del är brist-

*Ifrågasatt
ändring i
väglagens föreskrifter om val
af särskild
nämnd.
(Forts.)*

fällig, så att det synes vara riktigt, att en sådan föreskrift som den föreslagna meddelas. Det har dock hittills visat sig kunna gå utan någon svårighet, och jag hemställer till dem af kammarens ledamöter, som önska en revision och en revision så snart som möjligt, om det kan vara riktigt och klokt att nu gå in till regeringen med en begäran om ändring i en så ringa fråga som denna och äfven de efterföljande. Då man enligt mitt förmenande utan någon egentlig skada eller olägenhet gerna kan vänta med dessa förändringar, så tillåter jag mig yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna moment hemställt, och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. c) — f).

Hvad utskottet i afseende på dessa moment hemställt afslögs på derom af herr *Hasselrot* framställda yrkanden.

Punkten 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Då tiden var långt framskriden, uppsköts, på framställning af herr talmannen, fortsättningen af förhandlingarna till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes kl. 4,12 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.